

COR. CELSI
LIBER QVINTVS.

DIxi de his malis corporis, quibus victus ratio maxime subuenit. Nunc transeundum est ad eam medicinæ partem, quæ magis medicamentis purgat. His multum antiqui auctores tribuerunt, & Erasistratus, & hi, qui se *ἐμπυρικούς* nominauerunt, præcipuè tamen Erophilus, deductique ab illo viri adeo, vt nullum morbi genus sine his curarent. Multaque etiam de facultatibus medicamentorum memoriæ prodiderunt, qualia sunt, vel Zenonis, vel Andræ, vel Apollonij, qui Mys cognominatus est. Horum autem vltimum ex magna parte Asclepiades non sine causa sustulit, & cum omnia ferè medicamenta stomachum lædant, maliq; succi sint, ad ipsius victus rationem potius omnem curam suam transtulit. Verum vt illud in plerisque morbis vtilius est, sic multa admodum corporibus nostris incidere consuerunt, quæ sine medicamentis ad sanitatem puenire non possunt. Illud ante omnia scire conuenit, quod omnes medicinæ partes ita innexæ sunt, vt ex toto separari non possint, sed ab eo nomen trahant, à quo plurimum petunt. Ergo vt illa, quæ victu curat, aliquando medicamentum adhibet, & illa, quæ præcipuè medicamentis purgat, adhibere etiam rationem victus debet, quæ multum admodum in omnibus malis corporis proficit. Sed cum omnia medicamenta proprias facultates habeant, ac sæpe simplicia opitulentur, sæpe mixta, non alienum videtur ante proponere, & nomina, & vires, & misturas eorum, quo minor ipsius curationis ex sequentibus mora sit.

De simplicibus facultatibus quaruncunque rerum,
ex quibus medicamenta fiunt, & primo de his
quæ sanguinem supprimunt. CAP. I.

Sanguinem supprimunt atramentum sutorium,
quod Græci χαλκίανθρον appellant, chalcitis,
acacia, & ex aqua lycium, thus, aloë, gummi, plū-
bum combustum, porrum, herba sanguinalis, creta
vel cimolia, vel figularis, misy, frigida aqua, vinum,
acetum, alumen, melinum, squama & ferri, & æris.
Atque huius quoque duæ species sunt, alia tantum
æris, alia rubri æris.

Quæ Vulnus glutinent. CAP. II.

Glutinant vulnus, myrrha, thus, gummi, præci-
pueq; acanthinū, psylleū, tragacantha, carda-
momum, bulbi, lini semen, nasturcium, ouī
albū, glutem, ichtyocolla, vitis albæ contuse cum te-
stis suis cochlæ, mel coctum, sponsia, vel ex aqua
frigida, vel ex vino, vel ex aceto expressa, ex iisdem
lana succida, si levis plaga est, etiam aranea, repri-
munt alumen, & scissile, quod *αἰς* vocatur, & li-
quidum, melinum, auripigmentum, ærugo, chalcitis,
atramentum sutorium.

Quæ concoquant, & moueāt pus. CAP. III.

Concoquant, & mouent pus, nardū, myr-
tha, coctus, balsamum, galbanum, propolis,
styrax, thuris, & fuligo, & cortex, bitumen,
pix, sulphur, resina, seuum, adeps, oleum.

Quæ aperiant vulnera. CAP. IIII.

M iij

COR. CELSI

Vulnera aperiunt tanquam ora incorporibus, quod ^{scilicet} Græce dicitur, cinnamomum, balsamum, panaces, iuncus quadratus, pulegium, flos albæ violæ, bdella, galbanum, resina terebinthina, & pinea, propolis, oleum vetus, piper, pyretrum, chamepytis, vua aminia, sulphur, alumen, rutæ semen.

Quæ purgant.

CAP. V.

Purgant, erugo, auripigmentum, quod ^{αψευδος} Græcis nominatur. Huic autem & sandaracæ in omnia eadem vis, sed validior est, squama æris, pumex, iris, balsamū, styrax, thus, thuris cortex, resina, & pinea, & terebinthina liquida, ænanthe, lacerti stercus, sanguis columbæ, & palumbi, & hirundinis, ammoniacum, bdellium, quod in omnia idem, quod ammoniacum potest, sed valentius est abrotanum, ficus arida, coccum gnidium, scobis eboris, omphacium, radícula, coagulum, sed maxime leporinum, cui eadem quæ cæteris coagulibus facultas, sed ubique validior est, fel, vitellus crudus, cornu ceruinum, gluten taurinum, mel crudum, myrsi, chalcitis, crocum, vua aminia, abrotanum, spuma argenti, galla, squama æris, lapis hæmatites, minium, costum, sulphur, pix cruda, seuum, adeps, oleum, ruta, porrum, lenticula, eruum.

Quæ rodant.

CAP. VI.

Rodunt alumen liquidum, sed magis rotundum, ærugo, chalcitis, myrsi, squama æris, sed magis rubri, æs cumbustum, sandaracæ minium, synopicum, galla, balsamum, myrra, thuris, cortex, galbanum, resina, terebinthina humida, piper utrunque, sed rotundum magis, cardamomum,

auripigmentum, calx, nitrum, & spuma eius, apii semen, narcissi radix, omphacium, alcyonium, oleum ex amaris nucibus, allium, mel crudum, vinum, lentiscus, squama ferri, fel taurinum, scamonea, vua aminia, cinnamomum, styrax, cicutæ semen, resina, narcissi semen, fel, nuces amaræ, oleumque earum, atramentum sutorium, chrysocolla, veratrum, cinis.

Quæ exedant corpus.

CAP. VII.

EXedunt corpus acaciæ succus, hebenus, ærugo, squama æris, chrysocolla, cinis cyprius, nitrum, cadmia, spuma argenti, hypocistis, diphryges, sal, auripigmentum, sulphur, cicutæ, sandaraca, salamandra, alcyonium, æris flos, chalcitis, atramentum sutorium, ochra, calx, acetum, galla, alumen, lac caprifici, vel lactucæ maring, quæ τιβ' μαλ-
λος à Græcis nominatur, alcyonium fel, thuris fuligo, spodium, lenticula, mel, oleæ folia, marrubium, lapis hæmatites & phrygius, & alius, & scissilis, mysi, vinum, acetum.

Quæ adurant.

CAP. VIII.

ADurant auripigmentum, atramentum sutorium, chalcitis, mysi, ærugo, calx, carta combusta, sal, squama æris, fex combusta, myrra, stercus & lacerti, & columbæ, & palumbi, & hirundinis, piper, coccum gnidium, allium, diphryges, lac utrumque, quod proximo capite supra comprehensum est, veratrum & album, & nigrum, cantharides, corallium, piretrum, thus, salamandra, eruca, sandaraca, vua aminia, chrysocolla, ochra, alumen scissile, ouillum stercus, ænanthe.

Quæ crustas vlceribus inducant. CAP. XI.

COR. CELSI

E Adem ferè crustas vlceribus tanquam igne adustis inducunt, sed præcipue chalcitis utique si cocta est, flos æris, ærugo, auripigmentum, myli, & id quo magis coctum

Quæ crustas vlceribus resoluant.

C Rustas verò has resoluit, farina triticea cum ruta, vel porro, aut lenticula, cui mellis aliquid adiectum est.

Quæ discutiunt ea, quæ in aliqua parte corporis coierunt. CAP. XI.

AD discutienda verò ea, quæ in corporis parte aliqua coierunt, maxime possunt abrotanum, helenium, amaracus, alba viola, mel, liliolum, sampucus, cyperus, lac, sertula campana, serpillum, cupressus, cedrus, iris, viola purpurea, narcissus, rosa, crocum, passum, iuncus quadratus, nardum, cinamomum, casia, ammoniacum, cera, resina, vna aminia, spuma argenti, styrax, ficus arida, tragoriganus, lini, & narcissi semen, bitumen, sordes ex gymnasio, pyrites lapis, aut molaris, crudus vitellus, amaræ nuces, sulphur.

Quæ euocent, & educant. CAP. XII.

EVocat, & educit iadanum, alumen rotundum, hebenus, lini semen, omphacium, fel, chalcitis, bdellium, resina terebinthina, & pinea, propolis, ficus arida decocta, sterces columbæ, pumex, farina lolii, grossi in aqua cocti, elaterium, larui bacce, nitrum, sal.

Quæ exasperata leuent. CAP. XIII.

LEuat id quod exasperatum est, spodium, he-
benus, gummi, oui album, lac, tragacanthum.

Quæ carnem nutriant, & vlcus impleant.

CAP. XIII.

CArnem alunt, & vlcus implent resina piena,
ochra, actica, vel asterica, cera, butyrum.

Quæ molliant.

CAP. XV.

MOlliunt æs combustum, terra erethria, ni-
trum, papaueris lacryma, ammoniacum,
bdellium, cera, seuum, adeps, oleum, ficus
arida, sesamum, sertula campana, narcissi & radix, &
semen, rosæ folia, coagulum, vitellus crudus, amaræ
nucis, medulla omnis, stibi, pix, cholea cocta, ci-
cutæ semen, plumbi recrementum, *εὐρίαν πολυβόλον*
Græci vocant: panaces, cardamomum, galbanum, re-
sina, vua aminia, styrax, iris, balsamum, sordes ex
gymnasio, sulphur, butyrum ruta.

Quæ cutem purgent.

CAP. XVI.

ITem cutem purgat mel, sed magis si est cum gal-
la, uel eruo, vel lenticula, vel marrubio, vel iri-
de, vel ruta, vel nitro, vel ærugine.

De mixturis simplicium rerum, & de ratione
ponderû, & quid malagma, & emplastrum,
& pastillus inter se differant.

CAP. XVII.

EXpositis simplicibus facultatibus dicendum
est quemadmodû misceantur, quæ ex his fiant.
Miscetur aut varie, neq; huius vilis modus est,

COR CELSI

cum ex simplicibus alia demantur, alia adiciantur, iidemque seruatis, ponderum ratio mutetur. Ita cum facultatum materia non ita multiplex sit, innumerabilia mixturarum genera sunt. quæ comprehendendi si possent, tamen esset superuacuum. Nam & iidem affectus inter paucas compositiones sunt, & mutare eas cuilibet cognitis facultatibus facile est. itaq; cõtētus his ero, quas accepi velut nobilissimas. In hoc aut volumine eas explicabo, quæ vel desiderari in prioribus potuerunt, vel ad eas curationes pertinent, quas protinus hic compræhendam sic, vt tamen quæ magis communia sunt, simul iungam. Si qua singulis, vel etiam paruis accommodata sunt, in ipsorum locum differam. Sed & antea sciri volo, in vncia pondus denariorum septem esse. Vnius deinde denarii pondus diuidi à me in sex partes idest sex vncias, vt idem in vncia denarii habeam, quod Græci habent in eo, quem *Βολή* appellant. Id ad nostra pōdera relatum, paulo plus dimidio scrupulo facit. Malagmata verò, atque emplastra, pastillique, quos *τρικισχους* Græci vocāt, cum plurima eadem habeāt, differunt eo, quod malagmata maxime ex floribus, earumque etiam surculis, Emplastra, pastilli que magis ex quibusdam metallicis fiunt. deinde malagmata cōtusa abunde mollescunt. Nam super integram cutem iniiciuntur. Laboriose verò conteruntur ea, ex quibus emplastra pastilli que fiunt, ne lædant vulnera cū imposita sunt. Inter emplastrum autem, & pastillum hoc interest, quod emplastrum utiq; liquati aliquid accipit. in pastillo tantum arida medicamenta aliquo humore iunguntur. Tum emplastrum hoc modo fit. arida medicamenta per se teruntur, deinde mixtis his instillatur aut acetum, aut si quis alius non pinguis humor accessurus est. & ea rursus ex eo teruntur. Ea verò, quæ liquari possunt, ad ignem simul liquantur, & si quid olei misceri debet, tum infundi-

tur. Interdum etiam aridum aliquod ex oleo prius coquitur. Vbi facta sunt quę separatim fieri debuerunt, in vnum omnia miscentur. At pastilli hæc ratio est. Arida medicamenta contrita humore non pingui aut vino, vel aceto coquuntur, & rursus cocta inarescunt. Atque vbi vtendum est eiusdem generis humore, diluuntur. cum emplastrum imponitur. pastillis illinitur, aut alicui molliori, aut cerato miscetur.

De malagmatis. CAP. XVIII.

Malagma aduersum calidas podagras.

His cognitis, primum malagmata subiiciam, quę ferè non sunt refrigerandi, sed calefaciendi causa reperta. Est tamen quod refrigerare possit ad calidas podagras aptum. Habet gal-læ & immaturæ, & alterius coriandri seminis, cicutæ lacrimæ aridæ, gummi, singulorum plenum acetabulum, cerati eloti, quod *πικρὸς μύρον* Græci vocant, selibram. Reliqua ferè calefaciunt. Sed quædam digerunt materiam, quædam extrahunt, quę *πισπαστικά* vocantur. pleraque certis magis partibus membrorum accomodata sunt.

Malagma ad materiam extrahendam.

Si materia extrahenda est, vt in hydropico, in la-teris dolore, in incipiente abscessu, in suppuratione quoque mediocri, aptum est id, quod habet resinæ aridæ, nitri, ammoniaci, galbani singulorum pondo, ceræ pondo. Aut in quo hæc sunt, eruginis rasæ, thuris, singulorū. P. *. i. ammoniaci salis. P. VI. squamæ æris, ceræ, singulorum. P. VIII. resinæ aridæ. P. VII. aceti cyathus. Idem præstat cumini fa-

COR. CELSI
rina cum struthio, & melle. P. II*.

Malagma ad iecur dolens,

SI iecur dolet, id in quo est balsami lacrymæ. P.
xii*. colti, cinnamomi, casia, corticis myrræ,
croci, iunci rotundi, balsami seminis, iridis il-
liricæ, cardamomi, amomi, nardi, singulorum. P. xvi*.
quibus adiicitur nardinum vnguentum, donec cerati
crassitudo sit & huius quidem recentis usus est. Si
verò seruandum est, resinæ terebinthinæ. P. xvi*. ce-
ræ. P. x*. ex vino leni contúdentur, tum eo miscetur.

Malagma ad lienem.

AT si lienis torquet, glandis, quam *βελάρων*
Græci vocant, cortex, & nitrum paribus
portionibus contunduntur, resperganturq;
aceto quàm acerrimo. Vbi cerati crassitudinem ha-
bet, linteo antea in aqua frigida madefacto illinitur,
& sic imponitur, supraq; farina hordeacea iniicitur,
sed manere ibi non amplius sex horis debet, ne lie-
nem consumat. satiusque est id bis, aut ter fieri.
Communem autem & iocinori, & lieni, & abscessi-
bus, & strumæ, parotidibus, articulis, calcibus quo-
que suppurantibus, aut aliter dolentibus, etiam
c oncoctioni ventris. Lysias composuit ex hyssopi,
panacis, styracis, galbani, resinæ, singulorum. P. ii*.
ammoniæ, bdellii, cære, seu taurini, iridis aridæ. P.
iii*. cachrios acetabulo, piperis granis quadragin-
ta. quæ contrita irino vnguento temperantur.

Malagma ad laterum dolores.

AD laterum autem dolores compositio est, A-
pollophanis, in qua sūt resinæ terebinthinæ,

euris fuliginis, singulorum P. i i i i *. bdellii, ammoniaci, iridis, seui vitulini, aut caprini a renibus sicci, singulorum. P. i i i i *. Hec autē eadem omnem dolorem leuant, dura emolliunt, mediocriter calefaciunt. Ad idem latus Andræ quoque malagma est, quod etiam resoluit, educit humorem, pus maturat, vbi id maturum est, cutem rumpit, ad cicatricem perducit, prodest impositum minutis, maioribusq; abscessibus, item articulis, ideoq; & coxis, & pedi bus dolentibus. Item si quid in corpore colli sum est, reficit, præcordia quoque dura, & inflata emollit, ossa extrahit, ad omnia denique valet, quæ adiuuare calor potest. Id habet ceræ. P. i *. visci, syncamini, quàm aliàs, sycomorum vocant, lacrymæ singulorum. P. x i *. piperis & rotundi, & longi, ammoniaci, thimiamatis, bdellii, iridis illyricæ, cardamomi, amomi, xilobalsami, thuris masculi, myrræ, resinæ aridæ, singulorum. P. x *. pyretri, cocci gnidii, spumæ nitri, salis ammoniaci, aristolochiæ creticæ, radicis ex cucumere agresti, resinæ terebinthinæ liquide singulorum. P. x xv *. quibus adiiciatur vnguenti irini quantum satis est ad ea mollienda, atq; cogenda.

Malagmata ad resoluenda quæ astricta sunt, & mollienda quæ dura sunt: & digerenda quæ coeunt.

Precipuum verò est ad resoluenda quæ astricta sunt, mollienda quæ dura sunt, digerenda quæ coeunt, id quod ad Polyarchum auctorem refertur. Habet iunci quadrati, cardamomi, thuris fuliginis, amomi, ceræ, resinæ liquidæ partes portiones.

Aliud malagma ad eadem.

COR. CELSI

Aliud ad eadem Nilei crocomagmaris, quod quasi recrementum eius est. P. iiii. ammoniaci, thymiamatis, ceræ, singulorum, P. xx. ex quibus duo priora ex aceto teruntur, cера cum rosa liquatur, & tum omnia iunguntur.

Malagma moschi ad molliendum.

Propriè etiam dura mollit id, quod Moschi esse dicitur. habet galbani vnciam, thuris fuliginis. P. 3. ceræ, ammoniaci, thymiamatis trientes, picis eridæ. P. i i. aceti heminas tres.

Malagma medi ad digerenda quæ coeunt.

Fertur etiam ad digerenda quæ coeunt sub auctore Medo, quod habet ceræ. P. 3. panacis. P. semis, squamæ æris, aluminis rotundi. Item scissilis, singulorum. P. I. plumbi combusti P. I. & semis.

Malagma Panthemi ad eadem.

Ad eadem Panthemus utebatur calcis. P. semis, sinapis contriti. Item feni Græci, aluminis, singulorum. P. i. Seui bubuli. P. ii. & semis.

Malagma ad strumas.

Ad strumam multa malagmata inuenio. Credo autem quo peius id malum est, minimusque facile discutitur, eo plura esse tentata, quæ in personis verè responderunt. Andreas author est, ut hæc misceantur. vrticæ seminis, P. i. piperis rotundi, bdellii, galbani, ammoniaci, thymiamatis, resinæ

resinæ aridæ, singulorum. P. iiii.* resinæ liquidæ,
ceræ, pyretri, piperis longi, lactucæ marine seminis,
sulphuris ignem non experti, quod *πυρίον* vocatur,
fecis aridæ, aceti, spumæ nitri, salis ammoniaci, sina-
pis, cardamomi, radices ex cucumeri siluestri, resinæ,
singulorum. P. v. * Quæ ex leni vino contunduntur.

Aliud malagma ad id valens.

Expediunt ad idem fit, quod habet visci, se-
mini, stercoris, resinæ, sulphuris ignem non
expertis pares portiones. Et in quo est sulphu-
ris. P. i. * lapidis quem *πυρίτην* vocant. P. iiii.*
cumini acetabulum. Item in quo est lapidis eius-
dem pars vna, sulphuris duæ partes, resinæ terebin-
thinæ partes tres.

Malagma ad strumam, & phymata.

Arabis autem cuiusdam est ad strumam, &
orientia tubercula, quæ *φύματα* vocantur,
quod hæc digerit. Habet myrrhæ, salis am-
moniaci, thuris, resinæ & liquidæ, & aridæ, croco-
magnatis, ceræ, singulorum. P. i. * lapidis eius,
quem *πυρίτην* vocant. P. iiii.* quibus quidam adii-
ciunt sulphuris, P. ii.*

Malagma ad strumam, & tubera, & carcinodas.

Est etiam proficiens in struma, & in his tube-
ribus, quæ difficiliter concoquuntur, & in
his, quæ *καρκινώδαι* vocantur, quod ex his
constat. sulphuris. P. i i.* nitri. P. iiii.* myrræ. P.
vi.* fuliginis thuris. P.* semis, salis ammoniaci. P.*
3. ceræ. P. i.*

N

[Malagma Protarchi ad parotidas, & fauū,
& mala vlcera.

Protarchus autem ad parotidas eaſque tubercu-
la, quæ μελιχη'ρις id eſt faui vel φῦματ'α nomi-
nantur, item mala vlcera, pumicis, reſinæ pi-
neæ liquidæ, thuris fulginis, ſpumæ nitri, iridis, ſin-
gulorum. P. * VIIII. cum ceræ. P. * VIIII. miſcebat,
hisq; olei cyathum, & dimidium adiciebat.

Malagma aduerſus panum, & phymata.

Ad aduerſus panum tum primum orientem,
quod φῦματ'ον Græci vocant, & omne tuber-
culum, quod φῦμα nominatur, miſcetur
ochra, quæ attice nominatur cum duabus partibus
ſimilæ, hisq; contunditur, ſubinde mel inſtillatur,
donec malagmatis craſſitudo ſit.

Malagma aduerſus phymata.

Diſcurit eſt omne tuberculū, quod phyma voca-
tur, id quod habet calcis, nitri ſpumæ, pipe-
ris rotundi, ſingulorum. P. 1. * galbani. P. *
II. ſalis. P. 1111. * quæ excipiuntur cerato ex ro-
ſa factō.

Malagma ad ſupprimendum omne quod abſcedit.

Supprimiq; omne quod abſcedit id, in quo eſt
galbani, faba freſæ, ſingulorum. P. 1. * myrræ, thu-
ris, ex radice capparis corticis, ſingulorum. P.
1111. * Satisq; omnia abſcedentia digerit murex com-
buſtus, & bene contritus, aceto ſubinde adiecto.

Malagma ad sanguinem suppressendum, & phymata.

AT si satis sanguis subit. rectè imponitur quod aduersus phymata quoq; potest. Constat ex his bdellij, styracis, ammoniaci, galbani, resinæ & aridæ, & liquidæ pinæ. Item ex lentisici, thuris, iridis singulorum. P. II. *

Malagma ad carcinodas, & phymata leniendæ.

CArcnodæ verò, & phymata commode his leniuntur, galbani, visci, ammoniaci, resinæ terebinthinæ in singulis P. I. * seu taurini P. * semis, fecis combustæ quam maxima portione, dum id siccius non faciat, quam esse malagma oportet.

Malagma ad liuorem faciei contusæ.

QUod si facie contusa liuor suberuentus est, hæc compositio nocte & die imposita tollit. Aristolochiæ, thapsiæ, singulorum. P. II. * bdellij, styracis, ammoniaci, thymiamatis, galbani, resinæ aridæ, & ex lentisco liquidæ, thuris masculi, iridis illyricæ, ceræ singulorum. P. III. * Idem faba quoque imposita proficit.

Malagmata stomachica ad aperiendum.

SUNT etiam quædam malagmata, quæ *σφοδρῆ* Græci vocant, quoniam aperiendi vim habent. Quale est quod ex his cõstat piperis longi, spumæ nitri, singulorum. P. II. * erisimi. P. * IIII. Quæ cū melle miscentur. Idoneaq; etiam strumæ aperiendæ sunt eius generis. Vehementiusq; ex his est id quod habet calcis. P. IIII. * piperis grana sex, nitri, ceræ

N ij

COR. CELSI
singulorum. P. X.* mellis. P.* 3. olei heminam.

Miconis malagma ad resoluendum, aperien-
dumque, ac purgandum.

MIconis quoque est, quod resoluit, aperit, pur-
gat. Habet alcyonium, sulphur, nitrum, pu-
micem paribus portionibus, quibus tantum
piceis, & ceræ adiiicitur, ut fiat cerati crassitudo.

Malagma ad ossa, & nervos.

AD ossa autem Aristogenis fit ex his. Sulphu-
ris. P. 1.*. resinæ terebinthinæ, nitri spuma, &
ex scylla partis interioris, plumbi eloti singu-
lorum P. 11.*. thuris fuliginis. P. vi 11.*. ficus aridæ quàm
pinguissimæ, seui taurini, singulorum. P. vi 11.*. ceræ.
P. xi.*. iridis macedonicæ. P. vi.*. sesami fricti acetabu-
lū maximeque; nervis & articulis malagma conuenit.

Malagma Euthyclei est ad articulos, & ad omnem dolorem.

Igitur Euthyclei est & ad articulos, & ad omnem
dolorem, & ad vesicæ, & ad recenti cicatrice con-
tractos articulos, quas ἄγνυλας Græci nominant
quod habet fulginis thuris acetabulum, resinæ tan-
tundem, galbani sine furculis sescunciam, ammoni-
aci, bdellii, singulorum. P.* 3. ceræ. P.*. semis. Aliud
Item fit. quod habet iridis, ammoniaci, galbani, nitri
singulorum. P. xiiii.*. resinæ liquidæ. P. vi.*. ceræ. P. xvi.*.

Malagma Sasogoræ ad dolores articulorum.

AD dolores articulorum Sasogoræ, plūbi cōbu-
sti, papaueris lacrymæ, corticis hioscyami,
ityracis, peucedani, seui, resinæ, ceræ pares portiones.

Chrysippi malagma, ad idem valens.

Chrysippi, resinæ liquidæ, sandaracæ, piperis singulorum P. x i i. * quibus cerâ paulum adiiicitur.

Clesipontis, malagma, ad idem valens, & ad parotidas, & phymata, & strumam.

Clesipontis, ceræ Creticæ, resinæ terebinthi næ, nitri quàm ruberrimi, singulorum. P. * semis, olei cyathi tres. Sed id nitrum antè per triduum instillata aqua teritur, & cum sextario eius incoquitur, donec omnis humor consumatur. Potest verò ea compositio etiam ad parotidas, phymata, strumam, omnemq; coitum humoris emolliendum.

Malagma ad articulos.

Ad articulos fici quoque aridi, partem nepe-
ta mistam velvuam aminiam sine seminibus
cum pulegio rectè aliquis imponit.

Malagma Aristonis aduersus podagras, &
recentia phymata, & omnis dolores.

Eadem podagræ præsidia sunt. Sed ad eam fîe
Aristonis quoq; quod habet nardi, cinnamo-
mi, casia, chameleontis, iunci rotundi, singu-
lorum. P. viii. * seui caprini ex irino liquati. P. xx. * iri
dis. P. i. * quæ in aceto quàm acerrimo iacere per Vi-
ginti dies debet. Idem autem etiam recentia phyma-
ta, doloresq; omnes discutit.

Theoni malagma ad pedum dolores.

N iij

C O R. C E L S I

AT Theonus ad pedum dolores seui à renibus partem tertiam, salis partes duas miscebat, hisq; mebranulam illitã imponebat, tũ super iniiciebat ammoniacũ, thymiana in aceto liquatum.

Numenii malagma ad podagram, cæteros-
que articulos induratos.

AT Numenius podagram, cæterosq; articulos induratos hoc mollebat. abrotani, rosæ arideę, papaueris lacrimæ, singulorum. P. iiii. * resinæ terebinthinæ. P. iiii. * thuris, spumæ nitri, singulorum. P. viii. * iridis, aristolochiæ, singulorũ. P. xii. * ceræ. P. iiii. * quibus adiicitur cedri cyathus vnus, olei laurei cyathi tres, olei acerbi sextarius.

Dexij malagma si quãdo callus in articulis increuit.

SI quãdo aut in articulis callus increuit Dexius docuit iponere calcis. P. iiii. * cerussæ. P. viii. * resinæ pineę. P. xx. * piperis grana. xx. cerę. P. 2. * Quibus dum cõrunduntur, hemina vini lenis instillatur.

De emplastris. CAP. IX.

EX emplastris autem nulla maiorem vsum præstant, quàm quæ cruentis protinus vulneribus iniiciuntur, & *vscipia* Græci vocant. Hæc enim reprimunt inflammationem, nisi magna vis eam cogit, atque illius quoque impetum minuunt, tum glutinant vulnera, quæ id patiuntur, cicatricem iisdem inducunt. Constant autem ex medicamentis non pinguibus, ideoq; alipenę nominantur.

Barbarum emplastrum nigrum, quod cruentis
protinus vulneribus iniicitur.

Optimum ex his est quod barbarum vocatur. Habet æruginis rasæ P. xii. * spumæ argenti. P. xx. * aluminis, picis aridæ, resinæ pineæ aridæ, singulorum. P. i. * quibus adiciuntur olei, & aceti singulæ heminæ.

Coacon emplastrum nigrum ad

idem valens.

Alterum ad idem, quod ῥόζακοι vocant, habet spumæ argenti P. C. * resinæ aridæ tantundē. Sed spuma prius ex tribus olei heminis coquitur. His duobus emplastris color niger est, qui ferè, talis fit ex pice, atq; resina. At ex bitumine nigerrimus, ex ærugine, aut æris squama viridis, ex minio ruber, ex cerussa albus.

Basilicon emplastrum nigrum ad idem.

Paucæ admodum compositiones sunt, in quibus aliquid mixturæ varietas nouat. Ergo id quoq; nigrum est. quod Basilicò nominatur. Habet panacis. P. i. * galbani P. ii. * picis & resinæ, singulorum P. x. * olei dimidium cyathum.

Smaragdinum emplastrum nigrum ad idem.

At quod peruiride est, smaragdinum appellatur. in quo sunt resinæ pineæ. P. iii. * ceræ. P. i. * æruginis P. *. Semis. turis fuliginis. P. i. * olei tantundē, aceti, quo fuligo, & ærugo in vnum cogantur.

Emplastrum ruffum ad idem.

Et etiam coloris ferè ruffi, quod celeriter ad cicatricem vulnera perducere videtur. Habet

N iij

COR CELSI

thuris. P. i. *resinæ. P. ii. *squamæ aris. P. iiii. *spumæ argenti. P. xx. *ceræ. P. C. *olei heminam.

παράκολλητικόν emplastrum ad idem.

P Ræterea ē, quā παράκολλητικόν à glutinādo vocāt. Cōstat ex his. bituminis. aluminis scissilis. P. iiii. *spumæ argēti. P. xl. * & olei veteris hemina.

Cephalicum emplastrum Philotæ capiti conueniēs.

P Ræterea sunt quædam generis eiusdem, quæ, quia capitibus fractis maxime cōueniūt, κεφαλικὰ à Græcis nominantur. philotæ compositio habet terræ erythræ, chalcitidis, singulorum. P. iiii. *myrrhæ, eris combusti P. x. *iethyocollæ, singulorum. P. vi. *eruginis rasæ, aluminis rotundi, mysi crudi, aristolochiæ, singulorum. P. viii. *squamæ æris. P. x. *thuris masculi. P. ii. *ceræ. P. i. *rosæ, & olei acerbi ternos cyathos, aceti quantum satis est, dum arida ex eo conteruntur.

Emplastrum viride ad idem valens.

A Liud ad idem viride, eris combusti, squamæ æris, myrrhæ iethyocollæ, singulorū. P. vi. *mysi crudi, æruginis rasæ, aristolochiæ, aluminis rotundi, singulorum. P. viii. *ceræ. P. i. *olei hemina, aceti quod satis sit.

Tetrapharmacum emplastrum ad pus mouendum.

P Vri autem mouendo non aliud melius, quam quod expeditissimū est. Tetrapharmacō à Græcis nominatur. habet pares portiones ceræ, picis, resinæ, seui taurini, si id non est, vitulini.

Enneapharmachum emplastrum ad pus mouendum, & ad purgandum valens.

Alterum ad idem ἐννεαφάρμακον nominatur, quod magis purgat, constat ex nouē rebus, cera, melle, seuo, resina, myrrha, rosa, medulla, vel ceruina, vel vitulina, vel bubula, hyssopo, butyro. Quorum ipsorum quoq; pondera paria misceantur. Sunt autem quædam emplastra, quibus vtriusque rei facultas est, quæ si singula, habenda sunt, meliora sunt. Sed in copia reiicienda sunt, his potius, adhibitis, quæ propriè id, quod eo tēpore opus est, consequuntur. Exempli causa duo proponam.

Attalum emplastrum ad vulnera.

Est igitur ad vulnera attalum, quod habet squamæ æris. P. v. i. * fuliginis. P. xv. * ammoniaci tantundem, resinæ terebinthinæ liquidæ. P. x xv. * seui taurini tantundem, aceti heminas tres, olei sextarium.

Iudei emplastrum fracto capiti accommodatum.

At inter ea, quæ fracto capiti accommodantur, habet quidam id, quod ad auctorem Iudeum refertur. Constat ex his salis. P. i i i i. * squamæ æris rubri, cōbusti, singulorū. P. x i i. * ammoniaci, thymiamatis, thuris fuliginis, resinæ aridæ, singulorum. P. v i. * resinæ colophoniacæ, ceræ, seui vitulini curati singulorum. P. x x. * aceti sesqui cyathum, olei minus cyathum. τριθεραπευμὲνα Græci appellant, quæ curata vocant, cum ex seuo puta omnes membranae diligenter exemptæ sunt, aut ex alio medicamēto

Diadaphnindo emplastrum ad extrahendum.

Sunt etiam quædam emplastra nobilia ad extrahendum. Quæ ipsa quoque ἐπισπαστικὰ nominantur. Quale est, quod, quia lauri baccas habet diadaphnidō appellatur, in eo est, resina terebinthina. P. * x. nitri, cera, picis arida, baccarum lauri, singulorum. P. * x x. olei paulum. Quoties aut baccam, aut nucem, aut simile aliquid posuero, scire oportebit, antequam expendatur, ei summam pelliculam esse demendam.

Aliud diadaphnidō ad extrahendum, & pus mouendum.

Aliud eo nomine, quod puri quoque mouendo est, seu vitulini, ammoniaci, thymiamatis, picis, cera, nitri, baccarum lauri, resinæ aridæ, aristolochiæ, pyretri pares portiones.

Philocratis emplastrum ad extrahendum, & pus mouendum.

Pæter has est philocratis, quod habet salis ammoniaci. P. * v i i. aristolochiæ. P. * v i i i. cera, resinæ terebinthina, fuliginis, thuris, singulorum. P. * x v. spumæ argenti. P. * x x x i. Quibus ut pus quoque moueant, iridis. P. * i i i i. & galbani. P. * v i. adiunguntur.

Rhypodes emplastrum ad extrahendum.

Optimum tamen ad extrahendum est id, quod a similitudine sordiū ῥυπαριῶδες. Greci appellant. Habet myrræ, croci, iridis, propolis,

bdellij, capitulorum punici mali, aluminis & scissilis, & rotundi, mysi, chalcitis, atramenti sutorij cocti, panacis, salis ammoniaci, visci, singulorum. P.*
 I I I I. aristolochiæ. P.* V I I I. squamæ æris. P.*
 x v i. resinæ terebinthinæ. P.* L x x v. ceræ, & seui,
 vel taurini, vel hircini. P.* c.

Emplastrum Hecatei ad extrahendum.

Hecateo quoque auctore emplastrum generis eiusdem fit ex his, galbani. P.* I I. fuliginis thuris. P.* I I I I. picis. P. v i. * ceræ, & resinæ terebinthinæ, singulorum. P.* v i I I. quibus paulum irini vnguenti miscetur.

Alexandrinum emplastrum viride ad extrahendum.

Valensq; ad idem emplastrum viride Alexandrinum est. Habet aluminis scissilis. P. v i i i. * salis ammoniaci. P. v i I I. * 3, squamæ æris. P. xvi. * myrrhæ, thuris singulorum. P. xvi i i. * ceræ. P. c l. * resinæ colophoniacæ, aut pineæ. P. c x c. * olei heminam, aceti sextarium.

De Emplastris exedentibus.

Quædam autē sunt emplastra exedentia, quæ Græci vocant quale est, id quod habet resinæ terebinthinæ, fuliginis, thuris, singulorum. P.* 3. squamæ æris. P. i. * ladani. P. i I. * aluminis tantundem, spumæ argenti. P. i I I I. *

Emplastrum quod exest corpus, & ossa resoluit, & super crescentem carnem coerces.

EX est etiam vehementer corpus, atque ossa quoque resoluit, & super crescentem carnem coercet id, quod habet spumæ argenti, squamæ æris, vncias singulas, nitri ignem non experti, lapidis Asij, aristolochiæ. P. sextantes, ceræ, resina, terebenthinæ, thuris, olei veteris, atramenti sutorij salis ammoniaci. P. semis, æruginis, rasæ. P. bessem, aceti syllicici heminam, vini aminei tantundē.

Emplastra aduersus morsus, & alia recentiora vulnera.

SVnt etiam aduersus morsus quædam accommodata quale est. Diogenis, nigrum, quod habet bituminis, ceræ, resinæ pineæ, aridæ, singulorum. P. xx. * spumæ argenti. P. c. * olei sextariū. At in quo sunt, squamæ æris. P. iiii. * cerussæ, & æruginis passæ singulorum. P. vii. * ammoniaci. P. xii. * ceræ, resinæ pineæ, singulorum. P. xxv. * spumæ argenti. P. c. * olei sextarium. Aut in quo sunt squamæ æris. P. xiiii. * galbani. P. vi. * cerussæ, & æruginis rasæ, singulorum. P. vii. * ammoniaci. P. xii. * ceræ, resinæ pineæ singulorum. P. xlv. * spuma argenti concoquitur.

Eplurium emplastrum rubrum ad idem valens.

RVbrum quoque emplastrum, ἑμφρον vocatur, huc aptum est. Habet resinæ terebenthinæ. P. ii. * galbani. P. iiii. * minij sinopici. P. vi. * thuris fuliginis. P. vi. * ceræ. P. vii. * spumæ argenti. P. lvi. * olei veteris heminem.

Aliud emplastrum ad idem valens.

Item id quod ex his constat, squame æris, thuris fuliginis, singulorum. P. iiii. * galbani. P. v. * salis ammoniaci. P. xii. * 3. ceræ. P. xxv. * olei tribus heminis. Hæc autem alijs quoque recentioribus vulneribus recte imponuntur.

λευκα¹ emplastra non grauibz vulneribus accommo-
data, & maxime senilibus.

Sunt enim alba lenia, λευκα¹ Græci vocant, ferè non grauibz vulneribus accommodata, præcipuèque senilibus. Quale est quod habet cerussæ. P. xxx. i. * seu vitulini curati, & ceræ, singulorum. P. lvi. * olei heminas tres, ex quibus ea cerussa coquitur.

Elephantinum emplastrum.

Aliud quod habent cerussæ. P. xx. * ceræ. P. xxxv. * olei heminam, aquæ sextarium. Quæ quoties adiiciuntur cerussæ vel spumæ argenti, scire licet illa ex his coquenda esse. Est autem ea percandida compositio, quæ supra posita est, ideoq; elephantia nominatur.

Lenia emplastra.

Lenia quoque quædam emplastra sunt, quas λιπαρὰς ferè Græci nominant, idq; habet, minij. P. iiii. * spumæ argenti. P. xxv. * ceræ, & adipis suillæ, singulorum. P. xxv. * vitellos quatuor.

Emplastrum lene.

Alia compositio generis eiusdem, ceræ, resinæ terebenthinæ, singulorum. P. vi. * cerussæ

COR. CELSI

se. p. viii. * spumæ argenti, plumbi recrementi,
scoriam molybdi Græci vocant singulorum. p. xx. *
cicini olei, & myrti, singulorum heminae.

Archagathi emplastrum lenæ.

Tertia quæ ad auctorem Archagathum refer-
tur, myrios cocti, æris combusti, singulorū. p.
iiii. * cerussæ coctæ. p. v. i. i. * resina te-
rebinthinæ. p. x. * spumæ argenti. p. v. i.

Emplastra eiusdem generis ad leniendum apta.

Etiam num spumæ, argenti, ceræ, adipis suillæ
singulorum. p. xxv. i. i. vitelli cocti quatuor,
rosæ hemina. Aut cerati ex oleo myrteo facti
partes tres, adipis suillæ pars quarta, paulum ex plū-
bi recremento. Aut spumæ argenti selibra ex olei
hemina, & aquæ marinæ altera cocta donec bullire
desierit, cui paulum ceræ sit adiectum, aut pares por-
tiones ceræ, seui, stibi, spumæ argenti, cerussæ.

De pastillis, & primo de his, qui ad recentia vulne-
ra glutinanda, sanandaq; apti sunt. Cap. XX.

Pastilli quoq; facultates diuersas habent. Sunt
enim ad recentia vulnera glutinanda, sananda-
que apti. Qualis est qui habet chalcitis mysi,
spumæ nitri, floris æris, gallæ, aluminis scissilis mo-
dice cocti, singulorū. p. i. * æris combusti, capitulorū
mali punici, singulorum. p. i. i. i. Hunc oportet di-
luere aceto, sic, vbi vulnus glutinandum est, illinire.
At si nervosus, aut musculosus is locus est, commo-
dius est, cerato miscere sic, vt illius octo partes,
nona huius sit.

Alius pastillus ad glutinanda vulnera.

Alius ad idem constat ex his, bituminis, aluminis scissilis, singulorum. p. i. * æris combusti. p. i i i i. * spumæ argenti. p. x. * olei sextario.

De sphragide pastillo, quem Polybus confecit,
ad glutinandum vulnus.

Sed longe Polybi celeberrimus est, Sphragis autem nominatur, qui habet aluminis scissilis. p. i. * 3. atramenti sutorij. p. i i. * myrrhæ. p. v. * aloes tantundem, capitulorum punici mali, fellis taurini, singulorum. p. v i. * Quæ contrita vino austero excipiuntur.

Pastillus ad vlcera sordida, & nigritiem in auribus, naribus, & in obscænis partibus, inflammationesque eorum.

Ad vlcera sordida, & nigritiem in auribus, naribus, obscænis partibus, inflammationesque eorum, chrisocollæ. p. i. * atramenti sutorij, aluminis scissilis, singulorum. p. ii. * haliaccabi corticis. p. i i i i. * minij. p. vi. * spumæ argenti. p. x i i. * cerusæ. p. xvi. Quæ ex aceto, & coguntur, & ubi utendū est, diluantur.

Pastillus Andronis ad vuluam inflammatam, ad naturalia sordida etiam cancro laborantia.

Andronis verò est ad vuluam inflammatam, ad naturalia sordida etiā cancro laborantia, gallæ, atramenti sutorij, myrrhæ singulorum.

COR. CELSI

P. 11.* aristolochiæ, aluminis scissilis, singulorum.
 P. 11.* capitulorū punici mali. P. xxv.* ex passio coa-
 ctorum, & cū vsus exigit aceto, vel vino diluta, prout
 valentius, aut lenius vitium est, cui medendum est.

Pastillus ad fissā ani, vel ora venarum fundentia
 sanguinem, vel cancrum.

Propriè autem ad ani fissā, vel ora venarum fun-
 dentia sanguinem, vel cancrū, eruginis. P. 11.*
 myrrhæ. P. x 11.* stibis, lachrymæ papaueris,
 acaciæ, singulorum. P. xv 11.* Quæ ex vino, & terun-
 tur, & in ipso vsu deliquantur.

Pastillus ad ex pellendum calculum cum vrina.

Expellere autem ex vesica cum vrina calculū
 videtur hæc compositio casie, croci, myrrhæ,
 costi, nardi, cinnamomi, dulcis radicis, bal-
 sami, hyperici, pares protiones conteruntur, deinde
 vinum lene instillatur, & pastilli fiunt, qui singuli,
 habeant. P. 3.* hiq̃ue singuli quottidie mane ie-
 iuno dantur.

De Pessis.

C A P.

XXI.

Hæc tria compositionum genera, idest quæ in
 malagmatis, pastillis, emplastrisque sunt, ma-
 ximum, præcipueq̃ue varium vsū præstant.
 Sed alia quoque vtilia sunt, vt ea, quæ foemenis sub-
 ieiuntur (πασσώνς Græci vocant) Eorum hæc pro-
 prietas est. Medicamenta composita molli lana ex-
 ciipiuntur, eaq̃ue lana naturalibus conditur.

Ad sanguinem euocandum.

AD

AD sanguinem autem euocandū cauneis duabus adijcitur nitri. p. i i . * aut alij semen cōteritur , adijcitur myrrhæ paululum , & vnguento fusino miscetur , aut cucumeris siluestris pars anterior ex lacte muliebri diluitur.

Ad vuluam molliendam.

AD vuluam molliendam oui vitellus , & fœnum græcum , & rosa , & crocum temperantur . Aut elaterij . p . * 3 . salis tantundem , vug taminæ . p . vi . * melle excipiuntur .

Alia pessi compositio ad idem valens .

AUt Boetho auctore , croci resinæ terebinthinæ , singulorū . p . i i i i . * myrrhæ . p . * . 3 . rosę . p . i . * leui vitulini . p . * . 3 . cęrę . p . i i . miscetur .

Ad inflammationes vuluæ Numenij , Pessus .

OPrima autem aduersus inflammationes vuluæ Numenij cōpositio est , quæ habet croci . p . * 3 . cęrę . p . i . * butyri . p . vi i i . * adipis anserini . p . x i i . * vitellos coctos duos , rosę minus cyatho .

Ad eijciendum è vulua infantem mortuum

SI verò infans intus decessit , quo facilius eijciatur , malicorium ex aqua terendum , eoq; vtendum est .

Si mulier vicio locorū concidit , qua curatione vtendum sit .

○

Si cōcidere uitio locorum mulier solet, cochleæ cum testis suis comburendæ, conterendæq; deinde his mel adijciendum est. Si non comprehendit, adeps leonina ex rosa mollienda est.

De medicamentis quibus aridis utimur, ad carnem supercrescentē exedendam. C. XXII.

Quædam autem mixturæ medicamentorum sunt, quibus aridis neq; coactis utimur sic ut inspergamus, aut cum aliquo liquido mixta illinamus, quale est ad carnem supercrescentem exedendam, quod habet squamæ, fuliginis thuris singulorum. P. * i. æruginis. P. * i. Hæc autem eadem cum melle purgant ulcera, cum cera implent. Myfi quoque, & galla si paribus portionibus misceantur, corpus consumunt, eaq; uel arida inspergere licet, vel excepta cadmia, illinire.

Ad putrem carnem continendā ne ultra serpat, eaq; leniter exedendam plures compositiones.

Putrem vero carnem continet, neq; ultra serpere patitur, & leniter ex est, mel, vel cum lenticula, vel cum marrubio, vel cum oleæ folijs, antè ex vino decoctis. Item sertula campana in mulsō cocta, deinde contrita, aut calx cum cerato, aut amare nuces cū allio, sic, ut huius pars tertia sit, paulūq; his croci adijciatur. Aut quod habet spumæ argenti. P. * vi cornu bubuli cōbusti. P. * xii. olei myrtei, & vini cyathos ternos. Aut quod ex his constat. Floris punici mali, attramēti, sutorij, aloes, sing. P. i. i. * aluminis scissilis, thuris, singul. P. * i. i. i. gallæ. P. v. i. i. * Aristolochiæ. P. * x. Vehementius idem facit etiam adurendo, auripigmentum cum chalcitide, aut nitro, aut calce, aut charra combusta. Item sal cum aceto.

Vel ea compositio quæ habet chalcitidis, capitulo-
rum punci mali, aloes, singulorum. P. * 11. * aluminis
scissilis, thuris, singulorum. P. * 1111. gallæ. P. * VII1.
aristolochiæ. P. x. * mellis quantum satis sit ad ea co-
genda. Vel cantharides. P. * 1. sulphuris. P. * 1. lolij P.
* 111. Quibus adijcitur picis liquida quantum satis
est, adiungendum mel, chalcitis quoq; cum resina, &
ruta mixta, aut cum eadem resina, diphryges, aut vua-
taminia, cum pice liquida. Idè vero possunt feces vi-
ni combustæ, & calcis, & nitri pares portiones, vel
aluminis scissilis. P. * 33. thuris sandaracæ, nitri sin-
gulorum. P. * 1. gallæ. P. * VI11. aristolochiæ. P. * x.
mellis quantum satis est.

Hieræ compositio.

EST etiam hieræ compositio, quæ habet myr-
rhæ, calcithidis, singulorum. P. * 11. aloes, thu-
ris, aluminis scissilis, singulorum. P. * 1111. Ari-
stolochiæ, gallæ immaturæ, singulorum. P. * VI11.
malicorij contriti. P. * x.

Iudæi compositio.

EST Iudæi, in qua sunt calcis partes duæ, nitri
quam ruberrimi p arstertia, quæ vrina impu-
beris pueri coguntur, donec strigmenti crassi-
tudo sit. Sed subinde is locus, cui id illinitur, made-
faciendus est.

Iolæ compositio.

AT Iolæ, chartæ combustæ, sandaracæ, singu-
lorum. P. * 1. calcis. P. * 11. auripigmenti tan-
tundem miscebat.

C O R. C E L S I

Ad sanguinis profluuiā, vel ex membrana cerebri,
vel alijs locis & ad cancrum, & ad inducendam
cicatricem, & ad coercendam carnem
crescentem.

SI verò ex membrana, quæ super cerebrum est,
profluit sanguis, vitellus combustus, & contritus
inspergi debet. Si alio loco sanguinis proflu-
uium est, auripigmenti, squamæ æris, singulorum.
p. I. * sandaracæ. p. II. * marmoris cocti. p. III. * in-
spergi debet. Eadem cancro quoque obfistunt. Ad
inducendam cicatricem, squamæ æris, thuris fuligi-
nis, singulorum. p. II. * calcis. p. III. * Eadem in-
crescentem quoque carnem coercent.

Timei compositio ad ignem sacrum, vel cancrum.

Timeus autem ad ignem sacrum, vel ad can-
crum, his utebatur. Myrrhæ. p. II. * thuris,
atramenti sutorij, singulorum. p. III. * sandara-
cæ, auripigmenti, squamæ æris, singulorum. p. III. *
gallæ. p. VI. * cæruissæ combustæ. p. VIII. * Eadem uel
arida inspersa, vel melle excepta idem præstant.

Ad sternutamenta excitanda.

Sternutamenta verò, uel albo ueratro, uel stru-
thio coniecto in nares excitatur, uel his mixtis
piperis, ueratri albi, singulorum. p. * 3. casto-
rei p. I. * spumæ nitri. p. II. * struthij. p. III. *

Gargarizationes quibus fieri debeant.

Gargarizationes autem aut leuandi causâ fiunt,
aut reprimendi, aut euocandi. Leuant lac,
cremor uel ptisanæ, uel furfurum. Reprimi

aqua, in qua uel lenticula, uel rosa, uel rubus, uel cotoneum malum, uel palmulæ decoctæ sunt. Euo-
cant, sinapi, piper.

De antidotis, & quib⁹ malis opitulêtur. Cap. XXIII.

Antidota rarò, sed præcipuè interdum neces-
saria sunt, quia grauissimis calibus opitulan-
tur. Ea recte quidem datur collisis corpori-
bus vel p ictus, vel ubi ex alto deciderunt, vel in vi-
scerum, lacerum, faucium, interiorumque partium
doloribus. Maxime autem desideranda sunt aduersus
venena, vel per morsus, vel per cibos, aut potiones
nostris corporibus inserta.

Compositio Antidoti.

VNum est, quod habet lachrimę papaueris. P.
* 3. acori, malobathri. P. v. * iridis illyricæ,
gummi, singulorum. P. II. * anisi. P. III. * nar-
di gallici, foliorum rosæ aridorum, cardamomi, sin-
gulorum. P. IIII. * petroselini. P. IIII. * 3. trifolij. P.
v. * casie nigræ, filis, bdellij, balsami, seminis piperis
albi, singulorum. P. * 3. styracis. P. * 3. myrrhæ,
opponacis, nardi syrii, thuris, masculi, hypocisti-
dis succi, singulorum. P. VI. * castorei. P. VI. * co-
sti, piperis albi, galbani, resinæ terebinthinæ, croci,
floris, iunci rotundi, singulorum. P. VI. * 3. dulcis ra-
dicis. P. VII. * 3. Quæ vel melle, vel passo excipiuntur.

Aliud antidotum Ambrosia nominatum, quod Zopy-
rus Ptolemæo regi composuit.

Alterum quod Zopyrus regi Ptolemæo dici-
tur composuisse, atque Ambrosiam nominas-
se, ex his constat. Costi, thuris masculi, sin-
gulorum. P. v. * piperis albi. P. * 3. floris iunci ro-

tundi. P. 11. * cinnamomi. P. 111. * casia nigra. P. 1111. * croci cilicij. P. 1111. * 3. myrrha quam stasie nominat. P. v. * nardi indici. P. v. * 3. quæ singula contrita melle cocto excipiuntur. Deinde ubi utendum est id, quod ægyptiæ fabæ magnitudinem impleat, in potione vini diluitur.

Antidotum Mithridatis.

Nobilissimum autem est Mithridatis, quod cotidie sumendo rex ille dicitur aduersus venenorum pericula tutum corpus suum reddidisse. In quo hæc sunt, costi. P. *. S. 3. acori. P. *. v. hyperici, cumini, sagapeni, acaciæ succi, iridis illyrice, cardamomi, singulorum P. *. 11. anisi. P. *. 111. nardi gallici, gentianæ radicis, aridorum rosæ foliorum, singulorum. P. *. 1111. papaueris lacrymæ, petroselinii, singulorum. P. *. 1111. 3. casia, filis loliij, piperis longi, singulorum P. *. v1. styracis. P. v. 3. castorei, thuris hypocistidis succi, myrrhae, opoponacis, singulorum P. v1. 3. malobatiri folij. P. v1. * floris iunci rotundi, resinæ terebinthinæ, galbani, dauci cretici seminis, singulorum. P. v. * 3. nardi, opobalsamum, singulorum. P. *. v1. 3. thlaspis. P. *. v. 33. radicis ponticæ. P. v11. * croci, zingiberis, cinnamomi, singulorum. P. *. v111. 3. Hæc contrita melle excipiuntur, & aduersus venenum, quod magnitudinem nucis græcæ impleat, ex vino datur. In cæteris autem affectibus corporis pro modo eorum, vel quod ægyptiæ fabæ, vel quod erui magnitudinem impleat, satis est.

De Acopis. Cap. XXIIII.

Acopa quoque vtilia nervis sunt, quale est quod habet floris iunci rotundi. P. *. 11. 33. costii, iunci quadrati, lauri baccarum, ammoniæ

ci, cardamomi, singulorum. P. * iiii. 3. myrrha,
æris combusti singulorum. P. * i. iridis illiricæ
cæræ singulorum. P. i i i i. * alexandrini calami,
ihnci rotundi, aspalathi, xylobalsami, singulorum P.
xviii. * seui. P. i. * vnguenti irini cyathum.

A copum euodes neruis vtile.

Alterum quod *αἰδῖς* vocant, hoc modo fit,
cæræ. P. * 3. olei tâtundem, resinæ terebinthi-
næ ad nucis iuglandis magnitudinem simul
incoquantur, deinde infusa in mortario teruntur, in-
stillaturq; subinde quàm optimi mellis acetabulum,
tum irini vnguenti, & rosæ terni cyathi.

Enchrifa ad vlçera purganda, & implenda.

Eνχρίστα autem græci vocant, liquida quæ illi-
nuntur. Quale est quod fit, ad vlçera purgan-
da, & implenda, maxime inter neruos paribus
portionibus inter se mixtis, butyri, medullæ vitulinæ
seui vitulinæ, adipis anserinæ, carij, mellis, resinæ te-
rebinthinæ, rosæ, olei cicini. Quæ separatim omnia
liquantur, deinde liquido miscentur, & tum simul te-
runtur. Et hoc quidem magis purgat, magis vero e-
molliit, si pro rosa cyprus infunditur.

Ad sacrum ignem.

Ad sacrum ignem spumæ argenti. P. * vi. cor-
ui bubuli combusti. P. * i. conteruntur, adj-
citurque inuicem vinum, & id quod speciali-
ter *fil* vocatur, & myrteum, donec vtriusque terni
cyathi conijciantur.

De catapotijs.

Cap. XXV.

O iij

Catapodium ad somnum accersendum, & leuationem doloris, & simul ad coquendum.

Catapodia quoque multa sunt, variisque de causis fiunt. Anodyna vocant quæ somno dolorem leuant. Quibus uti, nisi nimia necessitas vrget, alienum est. Sunt enim ex uehementibus medicamentis, & stomacho alienis. Potest tamen etiam ad concoquendum quod habet papaueris lachrymæ, galbani, singulorum. P. i. * myrrhæ, castorei, piperis. P. ii. * Ex quibus quod, erui magnitudinem habet, satis est deuorasse.

Catapodium valentius ad somnum.

Alterum stomacho peius, ad somnum ualentius ex his fit, mandragoræ. P. * 3. apij seminis, item hyoscyami seminis singulorum. P. ii. * Quæ ex vino teruntur. Vnum autem eisdem magnitudinis, quæ supra posita est, abunde est sumpsisse.

Catapodium ad plurimos dolores per somnum leniendos.

Sive autem capitis dolores, siue vlcera, siue lipitudo, siue dentes, siue spiritus difficultas, siue intestinorum tormenta, siue inflammatio vuluæ est, siue coxa, siue iecur, aut lienis, aut latus torquet, siue vicio locorum aliqua prolabitur, & obmutescit, occurrit dolori per quietem eiusmodi catapodium. Silis, acori, rutæ siluestris seminis, singulorum. P. i. * castorei, cinnamomi, singulorum. P. ii. * papaueris lachrymæ, panacis, radice mandragoræ, malorum aridorum, iunci rotundi floris, singulorum. P. ii. * piperis grana. lvi. Hæc per se contrita, rursus instillato subinde passo, simul omnia terun-

tur, donec crassitudo sordium fiat. Ex eo paulum aut deuoratur, aut aqua diluitur, & potui datur.

Catapodium aliud, ad multa valens.

Quin etiam siluestris papaueris, cum iam ad excipiendam lachrymā maturum est, manipulus, qui manu comprehendi potest, in vas demittitur, & superinfunditur aqua, quæ id cōtegat, atque ita coquitur. Vbi iam bene manipulus is coctus est, ibidem expressus proicitur, & cum eo humore passi pari mensura miscetur, inferuetq; donec crassitudinem sordium habeat. Cum infrixit, catapodia ex eo sunt ad nostræ fabæ magnitudinem, habentq; vsum multiplicem. Nam & somnum faciunt vel per se, assumpta, vel ex aqua data, & aurium dolores leuant, adiectis exiguo modo rutæ succo, ac passi. Et tormina supprimunt ex vino liquata, & inflammatio nem vuluæ coercent mixta cerato ex rosa facto, cum paulum his croci quoque accessit, & ex aqua fronti inducta, pituitam in oculos, decurrentem tenent.

Catapodium ad inducendum somnū, quod vulua dolens prohibuit.

Item si vulua dolens somnum prohibuit, croci. P. ii. *anisi, myrrhæ, singulorum P. i. *papaueris lacrymæ. P. iii. i. *cicutæ seminis. P. viii. *. miscentur, excipiunturque vino vetere, & quod lupini magnitudinem habet in tribus cyathis aqua diluitur. Id tamen in febre periculose datur.

Ad iecur sanandum.

Ad sanandum iecur nitri. P. *. 3. croci, myrrhæ, nardi gallici, singulorum. P. i. *melle ex.

COR. CELSI

cipiuntur, daturq; quod ægyptiæ fabæ magnitudinem habeat.

Ad finiendos dolores lateris.

AD lateris dolores finiendos, piperis Aristolochiæ, nardi, myrrhæ pars portionēs.

Ad thoracis dolores finiendos.

AD thoracis, nardi. P. i. * churis, casia, singulorum. P. i. i. * myrrhæ, cinnamoni, singulorum. P. vi. * croci. P. vi. i. * resinæ terebinthine quadrans, mellis heminx tres.

Catapodium Athenionis ad tussim.

AD tussim Athenionis, myrrhæ, piperis, singulorum. P. i. * castorei, papaueri, lachrymæ, singulorum. P. i. * Quæ separatim contusa postea iunguntur, & ad magnitudinem fabæ nostræ bina catapodio mane, bina noctu dormituro dantur.

Catapodium Heraclidis tarentini ad tussim, & somnum.

SI tussis somnum prohibet, ad utranque Heraclidis tarentini croci. P. i. * cinnamomi, castorei, papaueris lachrymæ, singulorum. P. i. * myrrhæ, piperis longi, costi, galbani, singulorum. P. 3. *

Catapodium ad purganda vlcera in faucibus tussientibus.

QUod si purganda sunt vlcera in faucibus tussientibus, panaces, myrrhæ, resinæ terebinthine, singulorum. P. v. * galbani. P. 3. hyssopi

P. 3. conferenda sunt. hisq; hemina mellis adijcienda, & quod digito excipi potest, deuorandum est.

Collice Casij medici.

Collice verò Casij ex his constat, croci, anisi castorei, singulorum P. iiii. * petroselini. P. * iiii. piperis & longi, & rotundi, singulorum P. v. * papaueris lacrymæ, iunci rotundi, myrrhæ, nardi, singulorum P. vi. * Quæ melle excipiuntur. Id autem & deuorari potest, & ex aqua calida sumi.

Ad infantem mortuum, aut secundas impellendas.

Infantem verò mortuum, aut secundas expellit aquæ potio, cui salis ammoniaci. P. i. * aut cui diætami cretici. P. i. * adiectum est.

Laborantibus ex partu quid dari debeat.

Ex partu laborantibus erisimum ex vino tepido ieiunæ dari debet.

Ad adiuuandam vocem.

Vocem adiuuat thuris. P. i. * in duobus cyathis vini datum.

Aduersus difficultatem vrinæ.

Aduersus vrinæ difficultatem, piperis longi, castorei, myrrhæ, galbani, papaueris lacrymæ, croci, costi vniç singulæ, styracis, resinæ terebinthynæ. P. sextantes, mel, ablinthij cyathus. Ex quibus ad magnitudinem fabæ ægyptiæ & mane, & cenato dari debet.

Arteriaces compositio quomodo fiat.

Arteriaces verò hoc modò fit, calix, iridis, cinnamomi, nardi, myrrhæ, thuris, singulorum. P. i. * croci. P. i. * piperis grana. * x xx. ex passi tribus sextariis decoquantur, donec mellis crassitudo his fiat. Aut croci, myrrhæ, thuris, singulorum P. i. * coniciuntur in passi eundem modum, eodemq; modo decoquantur. Aut eiusdem passi hemina tres vsque eò decoquantur, donec extracta inde gutta indurescat, & adiiicitur tritæ calix P. i. *

De quinque generibus noxarum corporis, & primo de vulneribus quæ maxime per tela inferuntur. CAP. XXVI.

Cum facultates medicamentorû proposuerim, genera in quibus noxa corpori, est proponam. Ea quinque sunt. Cum quid extrinsecus læsit, vt in vulneribus. Cum quid intra se ipsum corruptum est, vt in canero. Cum quid innatum est, vt in vesica calculus. Cum quid increuit, vt vena quæ intumescens in varicem conuertitur. Cum quid deest, vt cum, curta pars aliqua est. Ex his alia sunt, in quibus plus medicamenta. Alia in quibus plus manus proficit. Ergo dilatis his, quæ præcipue scalpellum, & manum postulant, nunc de his dicam, quæ maxime medicamentis egent. Diuidam autem hanc quoque curandi partem sicut priorem. Et ante dicâ, de his, quæ in quamlibet partem corporis incidunt. Tum de his, quæ certas partes infestant. Incipiam de vulneribus. In his autem ante omnia scire medicus debet, quæ insanabilia sint, quæ difficilem curationem habeant, quæ promptiorem. Est enim prudentis hominis, primum eum, qui seruari non potest, non attingere, nec subire speciem eius vt occisi, quem

fors ipſus peremir. Deinde ubi grauis metus ſine
 certa tamen deſperatione eſt, indicare neceſſarius pe-
 rilicantis in difficili rem eſſe, ne ſi viſta ars malo
 fuerit, vel ignoratſe, vel ſeſeliſſe videatur. Sed vt hec
 prudenti viro conueniunt, ſic rurius hiſtrionis eſt,
 paruam rem attollere, quò plus preſtituſſe videatur.
 Obligarique æquum eſt confeſſione promptæ rei,
 quò curioſius etiam circumſpiciat, ne quod per ſe
 exiguum eſt malum, maius curantis negligen-
 tia fiat.

Quæ vulnera inſanabilia ſint.

Seruari non poteſt, cui baſis cerebri, cui cor, cui
 ſtomachus, cui iocinoris portæ, cui in ſpina me-
 dulla percuſſa eſt, cuique aut pulmo medius, aut
 ieiumum, aut tenuius inteſtinum, aut ventriculus, aut
 renes vulnerati ſunt, cuiue circa fauces, grandes ve-
 næ, vel arteriæ præciſæ ſunt.

Quæ vulnera difficilem curationem habeant.

Vix autem ad ſanitatem perueniunt, quibus vl-
 la parte pulmo, aut iocinoris craſſum, aut
 membrana, quæ continet cerebrum, aut lie-
 nis, aut vulua, aut veſica, aut vllum inteſtinum, aut ſe-
 ptum tranſuerſum vulneratum eſt. Hi quoque in
 præcipiti ſunt, in quibus uſque ad grandes, intusque
 conditas venas in aliſ, uel poplitibus mucro deſce-
 dit. Periculofa etiam vulnera ſunt, ubicunque venæ
 maiores ſunt, quoniam exhaurire hominem, profu-
 ſione ſanguinis poſſunt. Idque, euenit non in aliſ
 tantum, atque poplitibus, ſed etiam in hiſ ueniſ,
 quæ ad anum, teſticuloſque perueniunt. Præter hæc
 malum vulnus eſt, quodcunque in aliſ, vel fœmini-
 bus, vel inanibus locis, vel in articuliſ, vel inter digi-

COR. CELSI

tos est. Item quodcunque, musculum, aut perium,
aut arteriam, aut membranam, aut os, aut cartila-
ginem læsit.

Quæ vulnera tutiorem curationem habeant.

Tutissimum omnium quod in carne est, & hæc
quid loco, vel peiora, vel meliora sunt. Modò
verò periculū facit quodcunque magnū est.

Observationes quædam & ætatis, & corporis,
& vitæ, & temporis in vulneribus.

Aliquid etiam in vulneris genere, figuraque
est. Nam peius est quod etiam collisum, &
quod tantum discissum est. Adeo ut acuto
quoque, quàm retuso telo vulnerari commodius sit.
Peius etiam vulnus est, ex quo aliquid excisum est,
ex quo ve caro alia parte abscissa, alia dependet, pes-
sima quæq; plaga in orbem est, tutissima quæ lineæ
modo recta est. Quo deinde propius huic, illi ve figu-
re vulnus est, eo vel deterius, vel tolerabilius est.
Quin etiam confert aliquid & ætas, & corpus, & vi-
tæ propositum, & anni tempus, quia facilius sanescit
puer vel adolescens, quàm senior, valens, quàm infir-
mus, neque nimis tenuis, neque nimis plenus, quàm
si alterum ex his est. Integri habitus, quàm corrupti,
exercitatus, quàm iners, sobrius, & temperans, quàm
vino, venerique deditus. Oportunissimumq; cura-
tioni tempus vernum est, aut certè, neque feruens
rigidum, si quidem vulnera, & nimius calor, & nimi-
um frigus infestant, maxime tamen horum varietas,
ideoq; perniciosissimus autumnus est. Sed pleraque
ex vulneribus oculis subiecta sunt, quorundam ipse
fedes indices sunt, quas alio loco demonstraui-
mus, cùm positis interiorum partium ostendimus. Verum

tamen quia quædam vicina sunt, interest quoque vulnus in summa parte sit, an penitus penetrauerit, necessarium est notas, subijcere, per quas quid intus actum sit, scire possimus, & ex quibus vel spes, vel desperatio oritur.

Signa percussi cordis.

Igitur corde percusso, sanguis multus effertur, venæ languescunt, color pallidissimus, sudores frigidi, maliq; odoris tanquam irrorato corpore oriuntur, extremisq; partibus frigidis, matura mors sequitur.

Signa pulmonis icti.

Plurimum vero icto, spirandi difficultas est, sanguis ex ore spumans, ex plaga rubens, simulq; etiam spiritus cum sono fertur, in vulnus inclinari iuvat, quidam sine ratione consurgunt. Multi si in ipsam vulnus inclinati sunt, loquuntur, si in aliam partem, obmutescunt.

Signa iocinoris vulnerati.

Iocinoris autem vulnerati notæ sunt, multus sub dextra parte præcordium profusus sanguis, ad spinam reducta præcordia, in ventrem cubandi dulcedo, punctiones, doloresq; vsque ad iugulum, iunctumque ei latissimæ scapularum, os intentum. Quibus nonnunquam etiam biliosus vomitus accedit.

Signa percussorum renium.

Renibus verò percussis, dolor ad inguina, testiculosque descendit, difficulter, urina reditur, eaque aut est cruenta, aut cruor fertur.

COR. CELSI

Signa vulnerati lienis.

AT liene icto sanguis niger à sinistra parte prorumpit, præcordia cum ventriculo ab eadem parte indurescunt, sitis ingens oritur, dolor ad iugulum, sicut iocinore vulnerato venit.

Signa percussæ vulvæ.

AT cum vulva percussâ est, dolor inguinibus, & coxis, & femoribus est. Sanguinis pars per vulnus, pars per naturale descendit, vomitus bilis insequitur. Quædam obmutescunt, quædam mente labuntur, quædam sui compotes, nervorum, oculorumque dolore vrgeri se confitentur, morientesque tandem eadem, quæ corde vulnerato, patiuntur.

Signa percussi cerebri, vel membranæ eius.

SI cerebrum membranave eius vulnus accipit, sanguis per nares, quibusdam etiam per aures exit, fereq; bilis vomitus insequitur. Quorundam sensus obtunduntur, appellatique ignorant. Quorundam trux vultus est, quorundam oculi quasi resoluti huc, atque illuc moventur. Fereque tertio, vel quinto die delirium accedit. Multorum etiam nervi distenduntur. Ante mortem autem plerique fascias, quibus caput deligatum est, lacerant, ac nudum vulnus frigori obiciunt.

Signa percussi stomachi.

VBi stomachus autem percussus est, singultus & bilis vomitus insequitur. Si quid cibi vel potionis assumptum est, id redditur cito. Venarum

narum motus elanguescunt, sudores tenues eriu-
tur, per quos extremæ partes frigescent.

Signa ieiuni intestini, & ventriculi vulne-
rati, & aliorum intestinorum.

Comunes verò ieiuni intestini, & ventricu-
li vulnerati notæ sunt. Nam cibus, & potio
per vulnus exeunt, præcordia indurescunt,
nonnunquam bilis per os redditur. Intestino tantum
sedes inferior est. Cætera intestina ista vel ster-
cus, vel odorem eius exhibent.

Signa percussæ medullæ quæ in spina est.

Medulla verò quæ in spina est discussa, nerui
resoluntur, aut distenduntur, sensus inter-
cidit, interposito tempore aliquo sine vo-
luntate inferiores partes, vel semen, vel urinam, vel
etiam ster-
cus excernunt.

Signa septi transversi percussæ.

At si septum transversum percussum est, præ-
cordia sursum contrahuntur, spina dolet,
spiritus rarus est, sanguis spumans fertur.

Signa vesicæ vulneratæ.

Vesica verò vulnerata, dolent inguina. Quod
super pubem est, intenditur, pro urina san-
guis, aut ex ipso vulnere urina descendit, sto-
machus afficitur. Itaque aut bilem vomunt, aut sin-
gultiunt, frigus, & ex eo mors sequitur.

De sanguine, & sanie, & pure, & eorum specie-
bus, quando meliora; deteriorave sint.

His cognitis, etiam nunc quædam alia noscenda sunt, ad omnia vulnera, & ulceraq; , de quibus dicturi sumus, pertinentia. Ex his autem exit sanguis, sanies, pus. Sanguis omnibus notus est. Sanies est tenuior hoc, varie crassa, & glutinosa, & colorata. Pus crassissimum, albiissimumq; , glutinosius & sanguine, & sanie. Exit autem sanguis ex vulnere recenti, aut iam sanescento. Sanies est inter utrumq; tempus. Pus ex ulcere iam ad sanitatem spectante. Rursus & sanies, & pus quasdam species Græcis nominibus distinctas habent. Est enim quædam sanies, quæ vel ἰχθῦρ, vel meliceria nominatur. Est pus, quod ἰλαίωδες appellatur. ἰχθῦρ tenuis, subalbidus ex malo ulcere exit, maximeq; vbi nervo læso inflammatio secuta est. Meliceria crassior, & glutinosior, subalbida mellisq; albo subsimilis fertur. Hæc quoq; ex malis ulceribus, vbi nervi circa articulos læsi sūt, & inter hæc loca, maxime ex genibus. Εἰλαίωδες tenue, subalbidū, quasi vinctū colore, atq; pinguitudine, oleo albo non dissimile, adparet in magnis ulceribus sanescentibus. Malus autem est sanguis nimium, aut tenuis, aut crassus, colore vel liuidus, vel niger, aut pituita mistus, aut varius. Optimus calidus, rubens, modice crassus, non glutinosus. Itaque protinus eius vulneris expedita magis curatio est, ex quo sanguis bonus fluxit. Itemq; postea spes in his maior est, ex quibus melioris generis quæq; proveniunt. Sanies igitur mala est, multa, nimis tenuis, liuida, aut pallida, aut nigra, aut glutinosa, aut mali odoris, aut quæ & ipsum vlens, & iunctam ei cutem erodit. Melior non multa, modice crassa, subrubicunda, aut subalbida. ἰχθῦρ autem peior est multus, crassus, subliuidus, aut sub pallidus, glutinosus, ater, calidus, mali odo-

ris. Tolerabilior est subalbidus, qui cætera omnia contraria prioribus habet. Meliceria autem mala est multa, & percrassa, melior quæ & tenuior, & minus copiosa est. Pus inter hæc optimum est. Sed id quoque peius est multum, tenuue, dilutum, magisque si ab initio tale est. Itemque si colore sero simile, si pallidum, si liuidum, si feculentum est. Præter hæc, si male olet, nisi tamen locus hunc odorem excitat. Melius est, quo minus est, quo crassius, quo albidius. Itemque si leue est, si nihil olet, si æquale est, modo tamen cõuenire, & magnitudini vulneris ut tempori debet. Nam plus ex maiore, plus nondum solutis inflammationibus naturaliter fertur. Eleodes quoque peius est multum, & parum pingue, quo minus etiam, quoque id ipsum pinguius, eo melius est.

Curatio aduersus profusionem sanguinis in vulneribus.

Quibus exploratis, ubi aliquis ictus est, qui seruari potest, protinus prospicienda duo sunt, ne sanguinis sit profusio, neve inflammatio interinat. Si profusionem timemus, quod ex sede vulneris, & magnitudine eius, & ex impetu ruenis sanguinis intelligi potest, siccis linamentis vulnus implendum est, supraque imponenda spongia, ex aqua frigida expressa, ac manu super comprimenda. Si parum sic sanguis conquiescit, sepius linamenta mutanda sunt. Et si sicca parum valent, aceto madefacienda sunt. Id vehemens ad sanguinem suppressendum est. Ideoque quidam id vulnere infundunt. Sed alius rursus metus subest, ne nimis valenter ibi retenta materia magnam inflammationem postea moueat. Quæ res efficit, ut neque rodentibus medicamentis, neque adurentibus, & ob id ipsum inducentibus crustam, sit utendum, quamuis pleraque ex his

P ij

COR. CELSI

sanguinem supprimunt. Sed si semel ad ea decurritur, potius quæ mitius idem efficiunt. Quod si illa quoque profluvio vincuntur, venæ quæ sanguinem fundunt apprehendendæ, circaque id quod ictum est, duobus locis deligandæ, intercidendæq; sunt, ut & in se ipsæ coeant, & nihilominus ora præclusa habeant. Vbi ne id quidem res patitur, possunt ferro candenti aduri. Sed etiam satis multo sanguine effuso ex eo loco, quo neque neruus, neq; musculus est, ut puta in fronte, vel superiore capitis parte, commodissimum tamen est, cucurbitulam admoveere à dversa parte, ut illuc sanguinis cursus reuocetur.

Curationes aduersus vulnerum inflammationem.

ET aduersus profusionem quidem in his auxiliium est. Aduersus inflammationem autem in ipso sanguinis cursu, ea timeri possunt, vbi læsum est vel os, vel neruus, vel cartilago, vel musculus aut vbi parum sanguinis pro modo vulneris fluxit. Ergo quoties quid tale erit, sanguinem maturè suppressere non oportebit, sed pati fluere, dum tutum erit, adeo ut si parum fluxisse videbitur, mitti quoq; ex brachio debeat, utique si corpus iuuenile, & robustum, & exercitatum est, multoq; magis, si id vulnus ebrietas præcessit. Quod si musculus læsus videbitur, præcidendus erit. Nam percussus mortiferus est, præcisus sanicatem recipit.

De glutinatione vulnerum.

Sanguine autem vel suppressio, si nimius erumpit, vel exausto, si per se parum fluxit, longè optimum est vulnus glutinari. Potest autem id vel quod in cute, vel etiam in carne est, si nihil ei præterea mali accedit. Potest caro alia parte depen-

dens, alia inhærens, si tamen etiamnum integra est, & coniunctione corporis fouetur. In his vero que glutinantur duplex curatio est. Nam si plaga in molli parte, sui debet, maximeq; si discilla auris ima est, vel inus nasus, vel frons, vel bucca, vel palpebra, vel labrum, vel circa guttur cutis vel venter. Si verò in carne vulnus est, hiatq; neque in vnum oræ facile at trahuntur, futura quidem aliena est. Imponendæ verò fibulæ sunt (ἀγκυρᾶς Græci nominant) quæ oras, paulum tamen, contrahunt, quo minus lata postea cicatrix sit. Ex his autem colligi potest, id quoque quod alia parte dependens, alia inhærebit, si alienatum adhuc non est, suturam, an fibulam postulet. Ex quibus neutra antè debet imponi, quàm intus vulnus purgatum est, ne quid ibi concreti sanguinis relinquantur. Id enim, & in pus vertitur, & inflammationem mouet, & glutinari vulnus prohibet. Ne linamentum quidem, quod supprimendi sanguinis causa inditum est, in ibi relinquendum est. Nam id quoque inflammat. Comprehendi verò sutura vel fibula non cutem tantum, sed aliquid etiam ex carne, vbi suberit hæc, oportebit, quò valentius hæreat, neque cutem abrumpat. Vtraque optima est ex acia molli non nimis torta, quòd mitius corpori insidat. Vtraque neque nimis rara, neque nimis crebra iniicienda est. Si nimis rara est, non continet. Si nimis crebra est, vehementer afficit, quin quo sæpius acus corpus transiit, quoq; plura loca iniectu vinculum morietur, eo maiores inflammationes oriuntur, magisque æstate. Neutra etiam vim illam desiderat, sed eatenus utilis est, qua cutis ducentem, quasi sua sponte subsequitur. Ferè tamen fibulæ lætius vulnus esse patiuntur. Sutura oras iungit, quæ ne ipsæ quidem inter se contingere ex toto debent, vt si quid intus humoris concreuerit, sit quæ emanet. Si quod vulnus neutrum horum recipit, id tamen purgari debet, de-

P iij

inde omni vulnere primo imponenda est spongia ex aceto expressa, si sustinere aliquis aceti vim non potest, vino vtendum est. Leuis plaga iuuatur etiam, si ex aqua frigida expressa spongia imponitur. Sed ea quocunque modo imposita est, dum manet, prodest. Itaque vt inarescat, non est committendum. Licetq; sine peregrinis, & conquisitis, & compositis medicamentis vulnus curare. Sed si quis huic parum confidit, imponere medicamentum debet, quod sine seuo compositum sit ex his, quæ cruentis vulneribus apta esse proposui. Maximeq; si caro est, barbarum, si nerui, vel cartilago, vel aliquid ex eminentibus, quales aures, vel labra sunt, Polybi sphragidem. Alexandrinum quoque viride neruis idoneum est, eminentibusq; partibus ea, quam Græci *παρτροφαν* vocant. Solet etiam colliso corpore exigua parte findi cutis. Quod vbi incidit, non alienum est scalpello latius aperire nisi muscoli, neruiq; iuxta sint, quos incidi non expedit. Vbi satis deductum est, medicamentum imponendum est. At si id quod collisum est, quamuis parum deductum est, latius tamen aperiri propter neruos, aut musculos non licet, adhibenda sunt ea, quæ humorem leniter extrahant præcipueq; ex his, id quod rhyodes vocari proposui. Non alienum est, etiam vbicunque vulnus graue est, impositum, quo id iuuetur, insuper circundare lanam succidam ex aceto, & oleo. Vel cataplasma si mollis is locus est, quod leniter reprimat, si neruosus aut musculosus, quod emolliat.

Quomodo vulnus ligari conueniat.

Fascia verò ad vulnus deligandum, lintea aptissima est, eaq; lata esse debet, vt semel iniecta non vulnus tantum, sed paulum vtrinq; etiam oras eius comprehendat. Si ab altera parte caro ma-

gis recessit, ab ea melius attrahitur. Si æquè ab utraque, transuerse comprehendere oras debet, aut si id vulneris ratio non patitur, media primum iniicienda est, ut tum in utranque partem ducatur. Si autem deliganda est, ut & contineat, neq; astringat. Quod non continetur, elabitur. Quod nimis alitristum est, cancro periclitatur. Hyeme sæpius fasciæ circuire debet, ætate quoties necesse est, tum extrema pars eius inferioribus acu affluenda est. Nam nodus vulnus lædit, nisi tamen longè est. Illo neminem decipi decet, ut propriam viscerum curationem requirat, de quibus supra posui. Nam plaga ipsa curanda extrinsecus, vel futura, vel alio medicinæ genere est. In visceribus nihil mouendum est, nisi aut si quid ex iocinore, aut liene, aut pulmone duntaxat extremo dependat, præcidatur. Alioquin vulnus interius, ea uictus ratio, eaq; medicamenta sanabunt, quæ cuiq; uisceri conuenire superiore libro proposui.

De ratione victus, & notis vulnerum curationibusq; eorum.

His ita primo die ordinatis, homo in lecto collocandus est, isq; si graue vulnus est, abstinere, quantum vires patiuntur, ante inflammationem à cibo debet, bibere, donec sitim finiat aqua calidam, uel si ætas est, neque febris, neque dolor est, etiam frigidā. Adeo tamen nihil perpetuum est. Sed semper pro uiribus corporis æstimandum, ut imbecillitas etiam cibum protinus facere necessarium possit, tenuem scilicet & exiguum, qui tantum sustineat. Multiq; etiam ex profluuiio sanguinis intermorientes, ante ullam curationem uino reficiendi sunt, quod alioqui inimicissimum uulneri est. Nimis uero intumescere uulnus, periculosum, nihil intumescere, periculosissimum est. Illud indicium est ma-

P iiij

gnæ inflammationis, hoc emortui corporis. Proti-
 nusq; si mens homini consistit, si nulla febris acces-
 sit, scire licet maturè vulnus sanum fore. Ac ne fe-
 bris quidem terrere debet, si in magna uulnere, dum
 inflatio est, permanet. Illa perniciosa est, quæ
 vel leui uulnere superuenit, uel ultra tempus inflam-
 mationis durat, uel delirium mouet, uel si neruorum
 rigor, aut distentio, quæ ex uulnere orta est, eam nō
 finit. Vomitus quoque biliosus non uoluntarius, uel
 protinus ut percussus est aliquis, uel dum inflamma-
 tio manet, malum signum est in his duntaxat, quo-
 rum uel nerui, uel etiam neruosi loci uulnerati sunt.
 Sponte tamen uomere non alienum est, præcipuè
 his, quibus in consuetudine fuit, sed neque protinus
 post cibum, neq; iā inflammatione orta, neq; cum in
 superioribus partibus plaga est. Biduo sic uulnere ha-
 bito, tertio die aperiendum, detergendaq; sanies ex
 aqua frigida est, eadēq; rursus iniicienda sunt. Quin-
 to iam die quanta inflammatio futura est, se ostēdit.
 Quo die rursus detecto uulnere considerandus co-
 lor est. Quod si liuidus, aut pallidus, aut uarius, aut
 niger est, scire licet malum uulnus esse, idq; quando-
 cunque animaduersum est, terrere nos potest. Albū
 aut rubicundum esse ulcus, commodissimum est. Itē
 cutis dura, crassa, dolens, periculum ostendit. Bona
 signa sunt, ubi hæc sine dolore tenuis, & mollis est.
 Sed si glutinatur uulnus, aut leuiter intumuit, eadem
 sunt imponenda, quæ primò fuerunt. Si grauis inflā-
 matio est, neque glutinandi spes est, eaq; pus mo-
 ueat, aquæ quoq; calidæ necessarius usus est, ut & ma-
 teriam digerat & duritiam emolliat, & pus citet. Ea
 sic temperanda est, ut & manu contingenti iocunda,
 sit, usque eò adhibenda donec aliquid ex tumore mi-
 nuille, coloremq; ulceri magis naturalem reddidisse
 uideatur, maximeq; si grande uulnus est tetrapharma-
 cum, si in articulis, digitis, locis cartilaginosis, rhyppo-

des. Post id fomentum, si lata plaga non pater, imponi protinus emplastrum debet, & si latius hiat, illud emplastrum liquari ex irino unguento oportet, eoq; illita linamenta disponi per plagam, deinde emplastrum supra dari, & super id succidam lanam, minusq; etiam, quam primò, fasciæ astringendæ sunt.

Curationes propriæ articulorum.

Propriè quædam in articulis uiscenda sunt, in quibus si præcisi nerui sunt, qui continebant, debilitas eius partis sequitur. Si id dubium est, & ex acuto telo plaga est, ea transuersa commodior est. Si retuso & graui est, nullum in figura discrimen est. At uiscendum est pus supra articulum, an infra nascatur. Si sub eo nascitur, albumq; & crassum diu fertur, neruum præcisum esse credibile est. Magis quoque maiores dolores inflammationesq; quo maturius excitatæ sunt. Quamuis autem non abscessus neruus est, tamen si circa tumor durus diu permanet, necesse est & diuturnum ulcus esse, & sano quoque eo tumorem permanere, futurumq; est, ut tarde membrum id extendatur uel contrahatur. Maior tamen in extendendo mora est, ubi recuruato articulo curatio adhibita est, quam in recuruando eo, quod rectum continuerimus. Collocari quoque membrum quod ictum est ratione certa debet. Si glutinandum est, ut superius sit, si in inflammatione est, ut in neutram partem inclinatum sit. Si iam pus profluit, ut deuexum sit. Optimum etiam medicamentum quies est, moueri & ambulare, nisi sanis, alienum est. Minus tamen his est periculosum, qui in capite uel brachiis, quam qui in inferioribus partibus vulnerati sunt. Minimeq; ambulatio conuenit, femine, aut crure, aut pede laborante. Locus in quo cubabit, tepidus esse debet. Balneum quoque dum parum vulnus pu-

rum est, inter res infestissimas est. Nam id humidum, & sordidum reddit, ex quibus ad Cancrum transitus esse consuevit. Levis frictio rectè adhibetur, sed his partibus, quæ longius absunt a vulnere.

Vulnus quomodo purgandum est.

In inflammatione finita, vulnus purgandum est. Id optime faciunt tincta in melle linamenta, suprag; id, emplastrum, vel enneapharmacum dandum est. Tum demum uerò purum vlcus est, cum rubet, ac nimium neque siccum, neque humidum est. Ac quodcunque sensu caret, quod non naturaliter sentit, quod nimium aut aridum, aut humidum est, quod aut pallidum, aut albidum, aut liuidum, aut nigrum est, id purum non est.

Quomodo vulnus implendum est.

Purgato sequitur vt impleatur, iamq; calida aqua eatenus necessaria est, vt sanies remoueat. Lanæ succidæ superuacuu vsus est. Lotus melius circundatur. Ad implendum autem vulnus proficiunt quidem etiam medicamenta aliqua. Itaq; ea adhiberi non alienum est, vt butyrum cum rosa, exigua mellis parte, aut cum eadem parte, aut cum eadem rosa tetracharmacum, aut ex rosa linamenta. Plus tamen proficit balneum rarum. Cibi boni succi, vitæ omnibus acerbis, sed iam plenioribus. Nam & auis, & venatio, & suilla elixa dari potest. Vinum omnibus dum febris, dum inflammatio est, alienum est. Itemq; vsque ad cicatricem, si nerui, musculiue vulnerati sunt, etiam si alte caro, aut si plaga in summa cute generis tutioris est, potest non peruetus, modicè tamen datum, ad implendum quoque proficere. Si quid molliendum est, quod in neruosis locis

musculosisq; necessarium est, cerato quoque super vulnus vtendum est. At si caro supercreuit, modice reprimat siccum linamentum, vehementius squama æris. Si plus est, quod tolli opus est, adhibenda sunt etiamnum vehementiora, quæ corpus exedant. Cicatricem post omnia hæc commodè inducit, lycium ex passlo, aut lacte dilutum, vel etiam per se positum siccum linamentum.

De vlceribus, quæ extrinsecus per vulnera incidunt, curationibusq; eorum.

Hic ordo felicitis curationis est. Sed quædam tamen periculosa incidere consuerunt. Interdum enim vetustas vlcus occupat, induciturq; ei callus, & circum oræ crassæ liuent, post qua quicquid medicamentorum ingeritur, parum proficit, quod ferè negligenter curato vlceri superuenit. Interdum vel ex nimia inflammatione, vel ob ætus immodicos, vel ob nimia frigora, vel quia nimis vulnus astrictum est, vel quia corpus aut senile, aut mali habitus est, cancer occupat. Id genus à Græcis ductum in species est, nostris vocabulis nō est. Omnis autem cancer non solum id corrumpit, quod occupauit, sed etiam serpit, deinde aliis aliisque signis decernitur. Nam modò super inflammationem rubor vlcus ambit, isq; cum dolore procedit, ἐπιπλάξ Græci nominant. Modo vlcus nigrum est, quia caro eius corrupta est. Idq; vehementius etiam putrescendo intenditur. Vbi vulnus humidum est, & ex nigro vlcere humor pallidus fertur, malique odoris est, caruncula corruptæ. Interdum etiam nerui ac membranæ resoluuntur, specillumq; demissum descendit aut in latus, aut deorsum, eoq; vicio nonnunquam os quoque afficitur. Modò oritur, ea quàm Græci γάγγραινα appellat. Priores in qualibet parte

corpora fiunt. Hoc in prominentibus membris, id est inter vngues, & alas vel inguina, fereque in senibus, vel his in quorum corpus mali habitus est. Caro in vlcere vel nigra, vel liuida est, sed sicca & arida, proximaque cutis plerunque subnigris pustulis impletur, deinde ei proxima vel pallida, vel liuida, fereque rugosa sine sensu est. Vltior in inflammatione est, omniaque ea simul serpunt. Vlcus in locum postulosum. Pustulae, in eum qui pallet aut liuet. Pallor aut liuor, in id quod inflammatum est. Inflammatio, in id quod integrum est, transit. Inter hæc deinde febris acuta oritur, ingensque sitis, quibusdam etiam delirium accedit, alii quamuis mentis suæ compotes sunt, balbutiendo tamen vix sensus suos ore explicant. Incipit affici stomachus. Fit foedi spiritus ipse odoris. Atque initium eius quidem mali recipit curationem. Vbi verò penitus insedit, insanabile est, plurimique sub frigido sudore moriuntur.

Curatio vlceris.

AC pericula quidem vulnery hęc sunt. Vetus autem vlcus scapello incidendum est excidendæque eius ora, & quicquid super eas liuet, eque incidendum. Si varicula intus est, quæ his sanari prohibet, ea quoque excidenda. Deinde, vbi sanguis emissus, nouatumque vulnus est, eadem curatio adhibenda, quæ in recentibus vulneribus exposita est. Si scalpello aliquis vti non vult, potest sanare id emplastrum, quod ex ladano fit, & cum vlcus sub eo exesum est, id quo cicatrix inducitur.

Curatio Erysipelatum.

ID autem quod Erysipelas vocari dixi, non solum vulnery superuenire, sed sine hoc quoque oriri consuevit, atque interdum periculum maius af-

fert, vtiq̃ue si circa ceruices aut caput constitit. Oporteret, si vires patiūtur, sanguinem mittere, deinde imponere simul reprimētia & refrigerantia, maximeq̃ue cerussam solani succo, aut cimoliam cretam aqua pluuiali exceptam, aut ex eadem aqua subactam farinam cupresso adiecta, aut si tenerius corpus est, lenticulam. Quicquid impositum est, beta folio contegendum est, & super linteolum frigida aqua madens imponendum. Si per se refrigerantia parum proderunt, miscenda erunt hoc modo, sulphuris P. i. * cerussæ & croci, singulorum P. xx. * eaq̃ue cum vino conterenda sunt, & id his illinendum, aut si durior locus est, solani folia contrita, suilla adipi miscenda sunt, & illita linteolo superiniicienda. At si nigrities est, neque dum serpit, imponenda sunt, quæ carnem putrem lenius exedant, repurgatumq̃ue vlcus sic vt cætera nutriendum est. Si magis putre est, iamq̃; pro cedit ac serpit, opus est vehementius erodentibus. Si ne hæc quidem euincunt, aduri locus debet, donec ex eo nullus humor feratur, nam quod sanum est, siccum est cum aduritur, post vñtionem putris vlcēis superponenda sunt quæ crustas à vino resoluant, eas σχαπας Græci vocant. Vbi exciderunt, purgandum vlcus maxime melle & refina est, sed alijs quoque purgari potest, quibus purulenta curantur, eodemq̃; modo ad sanitatem perducendum est.

Curatio gangrænæ.

GAngrænā verò, si nondum planè tenet, sed adhuc incipit, curare non difficilimum est, vtiq̃ue in corpore iuuenili, & magis etiam si musculi integri sunt, si nerui vel læsi non sunt, vel leuiter affecti sunt, neque vllus magnus articulus nudatus est, aut carnis in eo loco paulum est, ideoq̃ue non multum, quod putresceret, fuit, consistitq̃ue eo loco

COR. CELSI

vitium, quod maxime fieri in digito potest. In eius-
modi casu primum est, si vires patiuntur, sanguinem
mittere. Deinde quicquid aridum est, & intentione
quadam proximum quoque locum male habet, vsq;
ad sanum corpus concidere. Medicamenta vero, dum
malum serpit, adhibenda nulla sunt, quæ pus moue-
re consuerunt, ideoque ne aqua quidem calida. Gra-
uia quoque, quamuis reprimantia, aliena sunt. Sed
his quam leuissimis opus est, superque ea quæ inflam-
mata sunt, vtendum est refrigerantibus. Si nihilo ma-
gis malum constitit, vitium, quod est inter integrum
ac vitiatum locum, debet. Præcipueque in hoc casu
petendum, non a medicamentis solum, sed etiam a vi-
ctus ratione præsidium est. Neque enim id malum ni-
si corrupti vitiosique corporis est. Ergo, primo, nisi
imbecillitas prohibet, abstinentia vtendum. Deinde
danda quæ per cibum potionemque aluum, ideoque
etiam corpus astringant, sed ea leuia. Postea si vitium
constitit, imponi super vulnus eadem debent, quæ
in putri vlcere præscripta sunt. Ac tum quoque ple-
nioribus cibis vt illicabit ex media materia, sic tamen
non nisi aluum, corpusque siccantibus, aqua vero plu-
uiali frigida balneum (nisi iam certa fiducia redditæ
sanitatis est) alienum est, siquidem emollitum in eo
vulnus, cito rursus eodem malo afficitur. Solent ve-
ro nonnunquam nihil omnia auxilia proficere, ac ni-
hilominus serpere hic cancer. Inter quæ miserum,
sed vnicum, auxilium est, vt cætera pars corporis tu-
ta sit, membrum quod paulatim emoritur, abscinde-
re. Hæ grauissimorum vulnerum curationes sunt. Sed
ne illa quidem negligenda, vbi integra cute interior
pars collisa est, aut vbi dera sum, attrituve aliquid est
aut vbi furculus corpori infixus est, aut vbi tenue,
sed altum vulnus insedit. In primo casu commodissi-
mum est malicorium ex vino coquere, interioremque
eius partem conterere, & cerato miscere ex rosa fa-

sto, idq; supponere, deinde vbi cutis ipsa exasperata est, inducere lene medicamentum, quale $\lambda\iota\pi\alpha\rho\alpha$ est. Derafo vero, de tritoque imponendum est emplastrum tetrapharmacum, minuendusque cibis, & vinum subtrahendum. Neque id quia non habebit altiores ictus, contemendum erit. Siquidem ex eiusmodi casibus saepe canceri fiunt. Quod si leuius id erit, & in parte exigua, contenti esse poterimus eodem leni medicamento. Surculum vero (si fieri potest) oportet vel manu, vel etiam ferramento, elicere. Si vel praefractus est, vel altius descendit, quam vt ita fieri possit, medicamento euocandus est. Optime autem educit superimposita arundinis radix, si tenera est protinus contrita, si iam durior, antè in mulso decocta. Cui semper mel adiiciendum est, aut aristolochia cum eodem melle. Pessima ex surculis arundo est, quia aspera est. Eademq; offensa, etià infilice est. Sed vsu cognitum est, vtranque aduersus alteram medicamentum esse, si contrita superimposita est. Facit autem idem in omnibus surculis, quodcunque medicamentum extrahendi vim habet. Idem altis tenuibusque vulneribus aptissimum est. Priori rei Philocratis, huic Hecataei emplastrum maxime conuenit.

Quomodo cicatrix vulneri inducenda,
purgandaq; sit.

Vbi verò in quolibet vulnere ventum ad inducendum cicatricem est, quod perpurgetis iam repletisq; vlceribus necessarium est, primum ex aqua frigida linamentum, dum caro alitur, deinde cum iam continenda est, siccum imponendum est, donec cicatrix inducatur. Tum deligari super album plumbum oportet, quo & reprimitur cicatrix, & colorem maxime sano corpori similem accipit. Idem radix sylvestris cucumeris praestat. Idem com-

positio, quæ habet elaterii P. 1. * spumæ argenti P. 11. * vnguenti pondo 1111. * Quæ excipiuntur resina terebinthina, donec emplastri crassitudo ex omnibus fiat. Ac nigras quoque cicatrices leniter purgat paribus portionibus mista, ærugo, plumbum elotum eademq; rosa cocta, siue vngitur cicatrix, quod in facie fieri potest, siue id vt emplastrum imponitur, quod in aliis partibus commodius est. At si vel excreuit cicatrix, vel concava est, stultum est decoris causâ rursus, & dolorem & medicinam sustinere. Alioqui res utrique succurri patitur. Siquidem utraque cicatrix exulcerari scalpello potest. Si medicamentum aliquis mauult, idem efficiunt compositiones hæ, quæ corpus exedunt. Cute exulcerata, super eminentem carnem exedentia medicamenta coniicienda sunt, super concavam implentia, donec vtrunque ulcus sanæ cuti æquetur, & tum cicatrix inducatur.

De vulneribus quæ per morsus inferuntur, eorumque curationibus. Cap. XXVII.

Dixi de his uulneribus, quæ maxime per tela inferuntur. Sequitur, ut de his dicam, quæ morsu fiunt, interdum hominis, interdum simiæ, sæpe canis, nonnunquam ferorum animalium, aut serpentium. Omnis autem feræ morsus habet quoddam virus. Itaque si vehemens vulnus est, cucurbitula ad mouenda est. Si leuius, protinus emplastrum iniiciendum, præcipueq; Diogenis. Si id non est, quodlibet ex his, quæ aduersus morsus proposui. Si ea non sunt, uiride Alexandrinum. Si ne id quidem est, quodlibet non pingue ex his quæ recentibus uulneribus accommodantur. Sal quoque his, præcipueque ei, quod canis fecit, medicamentum est, si manus uulneri imponitur, superque id duobus digitis verberatur.

ratur. Exaniat enim, ac fassamentum quoque recte super id uulnus deligatur.

Curatio aduersus rabiosi canis morsum.

Vti ue autem si rabiosus canis fuit, cucurbitula uirus eius extrahendum est. Deinde si locus neque neruosus, neque musculosus est uulnus id adurendum est. Si uri non potest, sanguinem homini mitti non alienum est. Tam uiso quidē uulneri superimponenda, quæ cæteris uitis sunt. Ei uerò quod expertum ignem non est, ea medicamenta, quæ uehementer exedunt. Postq; nullo nouo magisterio, sed iam supraposito ulcus erit implendum, & ad sanitatem perducendum. Quidam post rabiosi canis morsum protinus in balneum mittunt, ibique patiuntur desudare, dum uires corporis sinunt vlcere ad aperto, quo magis ex eo quoque uirus distillet, deinde multo, meracoque uino excipiunt, quod omnibus uenenis contrarium est. Idque cum ita per triduum factum est, tutus esse homo à periculo uidetur. Solet autem ex uulnere, ubi parum occursum est, aquæ timor nasci, uel *σφοδρία* Greci appellant. Miserimum genus morbi, in quo simul æger & siti, & aquæ metu cruciatur. Quo oppressis in angusto spes est. Sed unicum tamen remedium est, nec opinantem in piscinam non antè ei prouisam proiicere. Et si natandi scientiam non habet, modo morsum bibere pati, modo attolere. Si habet, interdum deprimere, ut inuitus quoque aqua satietur. Sic enim simul & sitis & aquæ metus tollitur. Sed aliud periculū excipit, ne infirmum corpus in aqua frigida uexatum, neruorum distentio absumat. Id ne incidat, à piscina protinus in oleum calidum dimittendus est. Antidotum autem, præcipue id quod primo loco posui, ubi id nō est, aliud, si nondum æger aquam horret, potui ex a-

2

qua dandum est, & si amaritudine offenditur, mel ad-
diiciendum est. Et si iam is morbus occupauit, per
carapotia sumi potest.

Curationes communes, aduersus omnes
morsus serpentium.

Serpentium quoque morsus non nimium distan-
tem curationem desiderant, quamuis in ea mul-
tum antiqui variarunt, ut in singula genera an-
guinum singula medendi genera præciperent, atque
aliis alia. Sed in omnibus eadem maxime proficiunt.
Igitur in primis super vulnus id membrum deligan-
dum est, non tamen nimium vehemēter, ne torpeat.
Dein venenum extrahendum est. Id cucurbitula opti-
me facit. Neq; alienum est, antè scalpello circa vul-
nus incidere, quo plus vitii iam sanguinis extraha-
tur. Si cucurbitula non est, quod tamen vix incidere
potest, tum quodlibet simile vas, quod idem possit.
Si ne id quidem est, homo adhibendus est, qui vul-
nus exugat. Neque Hercules scientiam præcipuam
habent hi qui Psylli nominantur, sed audaciam vsu
ipso confirmatam. Nam venenum serpentis, vt qua-
dam etiam venatoria venena, quibus Galli præcipue
utuntur non gustu sed in vulnere nocent. Ideoq; co-
lubra ipsa tuto estur, ictus eius occidit, & si stupente
ea (quod per quædam medicamenta circulatores fa-
ciunt) in os digitum quis indidit, neque percussus est,
nulla in ea salua noxa est. Ergo quisquis exemplum
Psylli secutus, id vulnus exuxerit, & ipse tutus erit,
& tutum hominem præstabit. Illud ne intereat, antè
debebit attendere, ne quod in gingiuis, palato ve par-
te oris ulces habeat. Post hæc is homo loco calido
collocandus est, sic ut id, quod percussus erit, in in-
feriorem partem inclinetur. Si neque qui exurgat,
neque cucurbitula est, sorbere oportet ius anseri-

num vel ouillum, vel viculinum, & vomere. Viuū autem gallinaceum pullum per medium diuidere, & protinus calidum super uulnus imponere, sic vt pars interior corpori iungatur. Facit id etiam hœdus, agnisve discissus, & calida eius caro statim super vulnus imposita. Emplastra quoque, quæ supra comprehensa sunt. Aptissimumq; est, vel Ephesium, vel id quod ei subiectum est. Præsensq; in aliquo antidoto præsidium est. Sin id non est, necessarium est exorbere. potionem meri vini cum pipere, vel quidlibet aliud, quo calor mouendus est, ne humorem intus coire patiatur. Nam maxima pars venenorum frigore interimit. Omnia etiam vrinam mouentia, quia materiam extenuant, vtilia sunt.

Speciales curationes aduersus ictus serpentium,
& primo aduersus ictum aspidis.

HÆc aduersus omnes ictus communia sunt. Vfus tamen ipse docuit, eum quem aspis percussit, acetū potius bibere debere. Quod demonstrasse dicitur casus cuiusdam pueri, qui cum ab hac ictus esset, & partim ob ipsum vulnus, partim ob immodicos æstus siti præmeretur, ac locis siccis aliū humorem non reperiret, acetum, quod forte secum habebat, ebibit, & liberatus est. Credo quoniam id, quamuis refrigerandi vim habet, tamen habet etiam dissipandi. Quod fit, vt terra respersa eo, spumet. Eadem ergo vi verisimile est, spissescentem quoque intus humorem hominis ab eo discuti, & sic dari sanitatem.

Aduersus ictum scorpionis.

IN quibusdam etiam alijs serpentibus, certa quædam auxilia satis nota sunt. Nam scorpio sibi ipse pulcherrimum medicamentum est. Quidam

Q ij

contritum cum vino bibunt, quidam eodem modo contritum super vulnus imponunt, quidam super prunam eo imposito, vulnus suffumigant, vndiq; veste circumdatz, ne is fumus dilabatur, tum carbonem eius super vulnus deligant. Bibere autem oportet herbæ solaris, quam ἡλιοτροπίον Græci vocant, semen vel certe folia ex uino. Super uulnus verò etiam fures ex aceto, vel ruta syluatica recte imponitur, vel cum melle sal tostus. Cognoui tamen medicos, qui ab scorpione ictis, nihil aliud quàm ex brachio, sanguinem miserunt.

Aduersus aranei, & scorpionis, ictum.

ET ad scorpionis autem, & ad aranei ictum, alium cum ruta recte miscetur, ex oleoq; contritum superimponitur.

Aduersus cerasitis, & dipsadis, & hæmorrhoidis ictum.

AT si cerasites, aut dipsas, aut hæmorrhoids percussit Asphodeli, quod Aegyptiæ fabæ magnitudinem æquet, arefactum, in duas portiones diuidendum est, sicut ei rutæ paulum adiciatur. Trifolium quoque, & mentastrum, & cum aceto panaces æquè proficiunt. Costumq; & casia, & cinamomum rectè per portionem assumuntur.

Aduersus chersydri ictum, & cerasitis.

ADuersus chersydri verò ictum, panaces, aut laseri, quod sit scrupulorum p. ii. * vel porris succus cum hemina vini sumendus est, & edenda multa satureia. Imponendum autem super vulnus sterqus caprinum ex aceto coctum, aut ex co-

dem ordeacea farina, aut ruta, vel nepeta, cum sale contrita melle adiecto. Quod in eo quoque vulnere, quod ceraſtes fecit, æquè valet.

Aduerſus phalangij ictum.

VBi verò phalangium nocuit, præter eam curationem quæ manu redditur, ſæpe homo demittendus in ſolium eſt, dandusq; ei myrrha, & vuæ taminæ par modus ex paſſi hemina, vel radicula ſemen, aut lolij radix ex vino, & ſuper vulnus ſurfures ex aceto coctæ, imperandumq; vt is conquieſcat.

Aduerſus ictus Italorum anguium, qui minus terribiles peregrinis ſunt.

VErum hæc genera ſerpentium & peregrina, & aliquanto magis peſtiferæ ſunt, maximeq; aſtuoliſ locis gignuntur. Italia, frigidioresq; regiones hac quoque parte ſalubritatem habent, & minus terribiles angues edunt. Aduerſus quos ſatis proſicit herba beronica, vel cantabrica, vel centauryon, vel ægrimonia, vel trixago, vel perſonaria, vel marinæ paſtinacæ, ſingulæ binæve tritæ, & cum vino potui datæ, & ſuper vulnus impoſitæ. Illud ignorari non oportet, omnis ſerpentis ictum & ieiuino magis nocere. Ideoq; pernicioſiſſimi ſunt cum incubant. Vtiliſſimumq; eſt, vbi ex anguib; metus eſt, non antè progredi, quàm quis aliquid aſumpſit.

Remedium generale aduerſus omnia venenæ, vel in cibo, vel in potione aſumpta.

Non tam facile his opitulari eſt, qui venenæ, uel in cibo, uel in potione ſumpſerunt. Primum, quia non protinus ſentiunt, ut ab an-

Q iij

que, isti, ita ne succurrere quidē statim sibi possunt.
Deinde, quia noxa non a cute, sed ab interioribus
partibus incipit. Commodissimum est tamen, ubi pri-
mum sensit aliquis, protinus oleo multo epoto vomere.
Deinde, ubi pręcordia exhaust, bibere antidotū.
Si id non est, vel merum vinum.

Specialia remedia aduersus quādam venena, &
primo aduersus cantharidas.

Sunt tamen quādam remedia propria aduersus
quādam venena, maximeq; leuiora. Nam si can-
tharidas aliquis ebibit, panaces cum lacte con-
tusa, vel galbano, vino adiecto dari, vel lac per se de-
bet.

Aduersus cicutam.

Si cicutam, vinum merum calidum cum ruta quā-
plurimum ingerēdum est, deinde is vomere co-
gendus. Posteaq; laser ex vino dandum. Isq; si fe-
bre vacat, in calidum balneum mittendus. Si non va-
cat, vngendus ex calefacientibus est. Post quę quies
ei necessaria est.

Aduersus hyoscyamum.

Si hyoscyamum, feruens, mulsum bibendum est,
aut quodlibet lac, maxime tamen asininum.

Aduersus cerussam.

Si cerussam, ius malux, vel ius glandis ex vino
contritę, maxime prosunt.

Aduersus sanguisugam si epota est, & lac
quod intus cojit.

SI sanguisuga epota est, acetum cum sale bibendum est. Si lac intus coijt, aut passum, aut coagulum, aut cum aceto laser.

Aduersus fungos inutiles.

SI fungos inutiles quis assumpserit, radicula aut repota, aut cum sale & aceto edenda est. Ipsi vero hi & specie quidem discerni possunt ab vtilibus, & cocturae genere idonei sunt. Nam siue ex oleo inferbuerunt, siue piri surculus cum his inferbuit, omni noxa vacante.

De adustis corporis locis, & quomodo curari debent.

ADustis quoque locis extrinsecus vis inferitur, itaque sequi videtur, vt de his dicam. Hæc autem optime curantur folijs aut lilij, aut linguae canine, aut betæ in veteri vino oleoque coctis. Quorum quodlibet protinus impostum, ad sanitatem producit. Sed diuidi quoque curatio potest in ea, quæ mediocriter exedentia reprimunturque primò & postulas prohibeant, & summam pelliculam exasperent. Deinde ea quæ lenia ad sanitatem perducant. Ex prioribus est lenticula cum melle, farina, vel myrrha, vel vino, creta cimolia cum thuris cortice contrita, & aqua cocta, atque ubi usus necessitas incidit, aceto diluta. Ex insequentibus quælibet lipara. Sed idonea maxime est, quæ vel plumbi recrementum, vel vitellos habet. Est etiam illa adustorum curatio, dum inflamatio est, impostam habere cum melle lenticulam. Vbi ea declinauit farina cum ruta, vel porro, vel marrubio, donec crustæ cadant. Tum eruum cum melle, aut irim, aut resinam terebinthina, donec vlcus purum sit. Nouissime siccū lineamentū.

COR. CELSI

De interioribus vlceribus, quæ aliqua corporum
parte corrupta nascuntur. CAP. XXVIII.

De carbunculo, & eius curatione.

A B his quæ extrinsecus incidunt, ad ea venien-
dum est quæ interius corrupta aliqua corpo-
rum parte, nascuntur. Ex quibus non aliud
carbunculo peius. Eius hæ notæ sunt. Rubor est, su-
perq; eum non nimium pustulæ eminent, maxime ni-
græ, interdum subliuidæ, aut pallidæ. In his sanies
esse videtur, infra color niger est. Ipsum corpus ari-
dum, & durius quam naturaliter oportet. Circa quæ
quasi crusta est, eaq; inflammatione cingitur, neque
in eo loco leuari cutis potest, sed inferiori carni qua
si affixa est. Somnus vrget, nonnunquam horror, aut
febris oritur, aut utrunque. Idq; vitium subtractis
quasi quibusdam radicibus serpit, interdum celerius,
interdum tardius, supra quoque procedens inalbe-
scit, dein liuidum fit, circumq; exiguae pustulæ oriun-
tur. Et si circa stomachum faucesve incidit, subito
spiritum sepe elidit. Nihil melius est, quam protinus
adurere. Neque id graue est. Nam non sentit, quo-
niam ea caro mortua est. Finisq; adurendi est, dum ex
omni parte sensus doloris est. Tum deinde vulnus, si-
cut cætera adusta, curandum est. Sequitur enim sub
medicamentis erodentibus crusta undiq; à uiua car-
ne diducta, quæ trahit secum quicquid corruptum
erat, purusq; iam sinus curari potest implentibus. At
si in summa cute vitium est, possunt succurrere quæ-
dam vel exedentia tantum, vel etiam adurentia. Vis
pro magnitudine adhibenda est. Quodcunque verò
medicamentum positum est, si satis proficiet, pro-
tinus à uiua corruptam, partem resoluit. Cer-
taq; esse fiducia potest, ferè ut undiq; vitiosa caro
excedat, qua huiusce rei medicamen exest. Si id non

fit, medicamentumq; malo vincitur, utique ad vitium properandum est. Sed in eiusmodi casu abstinendum à cibo, à vino est. Aquam liberaliter bibere expedit. Magisq; ea seruanda sunt, si febricula quoque accessit.

De Carcinomate, & eius curatione.

Non idem periculum καρκίνωμα affert, nisi imprudentia curantis agitatum est. Id vitium fit maxime in superioribus partibus, circa faciem, nares, aures, labra, mammæ foeminarum. Et in iecore autem, aut splene hoc nascitur. Circa locum aliqua quasi puncta sentiuntur, isq; immobilis, inæqualis tumet, interdum etiam torpet. Circa eum inflatæ venæ quasi recurvantur, hæq; pallent, aut livæ, nonnunquam etiam in quibusdam delitescunt. Tactisq; is locus, alijs dolorem affert, in alijs eum non habet. Et nonnunquam siue vlcerè durior aut mollior est, quàm esse naturaliter debet, nonnunquam idem omnibus vlcus accedit. Interdumq; nullam habet proprietatem, interdum simile his est, quæ vocant Græci κρόνδαμαξα, aspredine quadam & magnitudine sua. Colorque eius ruber est, aut lenticulæ similis, neque tuto fertur. Nam protinus aut resolutio neruorum, aut distentio insequitur. Sæpe homo ictus obmutescit, atque eius anima deficit. Quibusdam etiam si id ipsum pressum est, quæ circa sunt, intenduntur & intumescunt. Nanque pessimum id genus est, fereq; primum id fit, quod καρκίνωμα à Græcis nominatur. Deinde ex eo id καρκίνωμα, quod siue vlcerè est. Deinde vlcus ex eo thymium. Tolle nihil nisi καρκίνωμα potest, reliqua curationibus irritantur. Et quo maior vis adhibita est, eo magis. Quidam vsi sunt medicamentis adutèribus. Quidam ferro adosserunt. Quidam scalpello exciderunt. Neque vlli inquantum

medicina proficit. Sed adusta protinus concitata sunt, & increuerunt, donec occiderent. Excisa etiam post inductam cicatricem, tamen reuertentur, & causam mortis attulerunt. Cum interim plerique nullam vim adhibendo, qua tollere id malum tentent, sed imponendo tantum lenia medicamenta, quae quasi blandiantur, quo minus ad ultimam senectutem perueniant, non prohibentur. Discernere autem cacoëthes, quod curationem recipit, a carcinomate, quod non recipit, nemo scire potest, nisi tempore & experimento. Ergo, ubi primum id vitium notatum est, imponi debent medicamenta adurentia. Si leuatur malum, minuunturque eius indicia, procedere curatio potest, & ad scalpellum, & ad vitionem. Si protinus irritatum est, scire licet iam carcinoma esse, remouendaque sunt omnia acria, omnia vehementia. Sed si sine vlcere is locus durus est, imponi ficum quam pinguis- simam, aut rhyodes emplastrum satis est. Si vlcus æquale est, ceratum ex rosa iniiciendum est, adijciendusque ei puluis ex cōtrita testa, ex qua faber ferrarius tingere candens ferrum solitus est. Sed si id nimium supercreuit, tentanda squama eris est, quæ lenissima ex adurentibus est, eatenus ne quid eminere patiatur, sed ita, si nihil exacerbauit. Si minus, eodem cerato contenti esse debebamus.

De Theriomate, & eius curatione.

EST etiam vlcus, quod *ἰσχυρὸν* Græci uocant. Id & per se nascitur, & interdum vlceri ex alia causa facto superuenit. Color est, vel liuidus, uel niger, odor foedus, multus, & muco similis humor. Id ipsum vlcus neque tactum, neque medicamentum sentit, prurigine tantum mouetur. At circa dolor est, & inflammatio. Interdum etiam febris oritur. Nonnunquam ex vlcere sanguis erumpit. Ad id

quoque malum serpit. Quæ omnia sæpe intenduntur. Fitq; ex his vlcus, quod ἑρπητιὰ ἐσθόμενον Græci vocant, quia celeriter serpendo, penetrandoq; vsq; ossa corpus uorat. Id vlcus inæquale est, cœno simile inestq; multus humor glutinosus, odor intolerabilis, maiorque quam pro modo vlceris inflammatio. Vtrunq; sicut omnis cancer, fit maxime in senibus, vel his, quorum corpora mali habitus sunt. Curatio vtriusque eadem est, sed in maiore malo magis necessaria. Ac primum a victus ratione ordinandus est, vt quiescat in lectulo, vt primis diebus a cibo abstineat aquam quamplurimam assumat. Alius quoque ei ducatur. Dein post inflammationem cibum boni succi capiat, vitæ omnibus actibus, potionis quantum volet, sic, vt interdium quidam aqua contentus sit. In cœna etiam vini austeri aliquid bibat. Non æquè tamen fame in his quos herpes vrgebit, atq; in his qui therioma adhuc habebunt, vtendum erit. Et victus quidem talis necessarius est. Super vlcus verò inspergenda est arida aloë, enanthe, & si parum proficiet, chalcitis. Ac si quis nervus exesa carne, natus est, conregendus antè linteolo est, ne sub eo medicamento aduratur. Si ualidioribus etiam remedijs opus est, ad eas compositiones ueniendum est, quæ vehementius adurant. Quicquid autem inspergitur, auersò specillo infundi debet. Superdanda cum melle sunt, vel linamenta, vel oleæ folia ex vino decocta, vel marrubium, eaq; linteolo contengenda in aqua frigida madefacto, dein bene expresso. Circaq; qua tumor ex inflammatione est, imponenda, quæ reprimant, cataplasmata. Si sub his nihil proficitur, ferro locus aduri debet, diligenter nervis, si qui adparent, antè conrectis. Adustum vel medicamentis, vel ferro corpus, primum purgandum, deinde implendum esse, appare re cuilibet ex prioribus potest.

Sacer quoque ignis, malis vlceribus annumerari debet. Eius duæ species sunt. Alterum est subrubicundum, aut mistum rubore atque pallore exasperatumq; per pustulas continuas, quarum nulla altera maior est, sed plurimæ perexiguæ. In his semper ferè pus, & sæpe rubor cum calore est, serpitq; id nonnunquam sanescente eo, quod primum vitiatum est, nonnunquam etiam exulcerato, vbi ruptis pustulis vlcus continuatur, humorq; exit, qui esse inter sanienem, & pus videri potest. Fit maxime in pectore, aut lateribus, aut eminentibus partibus, præcipueq; in plantis. Alterum autem est in summæ cutis exulceratione, sed sine altitudine, latum, subliuidum, inæqualiter tamen, mediumq; sanescit, extremis procedentibus, ac sæpe id, quod iam sanum videbitur, iterum exulceratur. At circa proxima cutis quæ vitium receptura est, tumidior & durior est, coloremq; habet ex rubro subnigrum. Atque hoc quoque malo ferè corpora seniores tectantur, aut quæ mali habitus sunt, sed in cruribus maxime. Omnis autem sacer ignis, ve minimum periculum habet ex his quæ serpunt, sic propè difficilimè tollitur. Medicamentum eius fortuitum est, uno die febris, quæ humorem noxium absumat. Cuius quo crassius & albidius est, eo periculi minus est. Prodest etiam infra os vlcerum lædi, quo plus puris exeat, & id quod ibi corruptum corpus est, extrahat, sed tamen si febricula accessit, abstinentia, lectulo, alui ductione opus est. In omni verò sacro igni neque lenibus, & glutinosis cibis, neque salis & acris utendum est, sed his quæ inter utrumq; sunt, qualis est panis sine fermento, piscis, hædus, aues, exceptoq; apro omnis ferè venatio. Si non est febricula, & gestatio utilis est, & ambulatio, & vinum austerum, & balneum. Atque in hoc quoq; ge-

nere potio magis liberalis esse, quàm cibus debet. Ipsa autem vlcera si mediocriter serpunt, aqua calida, si vehementius, uino calido fouenda sunt. Deinde acu pustulæ quæcunque sunt aperiendæ. Tum imponenda ea, quæ, putrem carnem exedant. Vbi inflammatio sublata, vlcus purgatum est, imponi lene medicamentum debet. In altero autem genere, possunt proficere mala cotonea in vino cocta, atque contrita. Potest emplastrum vel Hieræ, vel tetrapharmacû, cui quinta pars thuris adiecta sit. Potest nigra hederæ ex uino austero cocta. Ac si celeriter malum serpit, non aliud magis proficit. Purgato vlcere, quod in summacute esse proposui, satis ad sanitatem eadem lenia medicamenta proficient.

De Chironio vlcere, & eius curatione.

CHironium autem vlcus appellatur, quod & magnum est, & habet oras duas, callosas, tumentes. Exit sanies non multa, sed tenuis. Odor malus neque in ulcere, neque in eius tumore est. Nulla inflammatio, dolor modicus est, nihil serpit, ideoq; nullum periculum adfert, sed non facile sanescit. Interdum tenuis cicatrix inducitur, deinde iterum rumpitur, vlcusq; renouatur. Fit maxime in pedibus & cruribus. Super id imponi debet, quod & lene aliquid, & vehemens, & reprimens habeat. Quale eius rei causa sit ex his, Squamæ aris, plumbi eloti combusti, singulorum p. iiii. * cadmiæ, cærx, singulorum p. vii. * rosæ quantum satis est ad ceram simul cum eis molliendam.

De vlceribus quæ ex frigore in pedibus
& manibus oriuntur, & eorum
curationibus.

COR. CELSI

Funt etiam ex frigore hyberno vlcerā, maxime in pueris, & præcipuè pedibus, digitisq; eorum, nonnunquam etiam in manibus. Rubor cum inflammatione mediocres est. Interdum pustulæ oriuntur, deinde exulceratio. Dolor autem modicus. Prurigo maior est, nonnunquam humor exit, sed non multus, qui referre vel pus, vel saniem videtur. In primis multa calida aqua fouendum est, in qua rapa decocta, aut si ea non sunt, aliquæ verbenæ ex reprimentibus. Si nondum adaperitum vlcus, æs quàm maxime calidum quis pati potest, admouendum est. Si iam exulceratio est, imponi debet alumen, æqua portione cum thure contritum, cum vino adiecto, aut malicorium in aqua coctum, deinde contritum. Si summa detracta pellicula est, hic quoque melius lenia medicamenta proficiunt.

De struma, & eius curatione.

Struma quoque est tumor, in quo subter concreta quædam ex pure & sanguine, quasi glandulæ oriuntur. Quæ vel præcipuè fatigare medicos solent, quoniam & febres mouent, nec vnquam facile maturescunt, & siue fero, siue medicamentis curantur. Plerunque iterum iuxta cicatrices ipsas resurgunt, multoque post medicamento est opus. Quibus id quoque accedit, quod longo spatio detinent. Nascuntur maxime in ceruice, sed etiam in alis & inguinibus, & in lateribus. In mammis quoque fœminarum se reperisse, Chirurgicus Meges autor est. Propter hæc & album veratrum recte datur, atque etiam sæpius, donec ea digerantur. Et medicamenta imponuntur, quæ humorem vel educant, vel dissipet, quorum supra mentio facta est. Adurentibus quoq; quidam vtuntur, quæ exedunt, crustaq; eum locum astringunt, tunc verò vt vlcus conterant. Quæcunq;

autem ratio curandi est, corpus puro vlcere exercendum, atque alendum est, donec ad cicatricem perueniat. Quæ cum medici doceant, quorundam rusticorum experimento cognitum, quem struma male habet, eum, si anguem edit, liberari.

De Furunculo, & eius curatione.

Furunculus verò est tuberculum acutum cum inflammatione, & dolore, maximeq; vbi iam in pus vertitur. Qui ubi adaperus est, & exit, super adparet pars carnis in pus uersa, pars corrupta subalbida, subrubra, quem ventriculum quidam furunculi nominant. In eo nullum periculum est, etiã si nulla curatio adhibeatur. Maturescit enim per se, atque erumpit. Sed dolor efficit, vt potior medicina sit, quæ maturius liberet. Proprium eius medicamentum galbanum est. Sed alia quoque supra comprehensa sunt. Si cætera desunt, imponi debet primum non pingue emplastrum, vt id reprimat, deinde si non preßit, quodlibet puri mouendo accommodatum. Si ne id quidem est, vel resina, vel fermentum. Expresso pure, nulla vltra curatio necessaria est.

De Phymate, & eius curatione.

Phyma verò nominatur tuberculum furunculo simile, sed rotundius & planius, sæpe etiam maius. Nam furunculus oui dimidij magnitudinẽ raro explet, nunquam excedit. Phyma etiam latus patere consuevit, sed inflammatio dolorq; sub eo minores sunt. Vbi euulsum est pus, eodem modo adparet ventriculus, quod in furunculo non inuenitur. Verùm omnis corrupta caro in pus vertitur. Id autem in pueris & sæpius nascitur, & facilius tollitur, in iuuenibus rarius oritur, & difficilius curatur. Vbi

etas indurauit, ne nascitur quidem. Quibus verò medicamentis discuteretur, supra propositum est.

De Phygethlo, & eius curatione.

Phygethlon autem est tumor, non alius, sed latus, in quo quiddam pustulæ simile est. Dolor dissentioq; vehemens est, & maior quam pro magnitudine tumoris, interdum etiã febricula, idq; tarde maturefcit, neque magnopere in pus conuertitur. Fit maxime aut in vertice, aut in alis, aut in inguibus. Panē, ad similitudinē figuræ, nostri vocāt. Atq; id ipsum quo medicamento tolleretur, supra demonstrauimus. Sed cū oēs hi nihil nisi minuti abscessus sint, generale nomen trahit latius vitii ad suppurationem spectans. Idq; ferē fit aut post febres, aut post dolores partis alicuius, maximeq; eos, qui ventrem infestant, sæpiusq; oculis expositum est. Siquidem latus aliquid intumescit ad similitudinem eius, quod phyma vocari proposui, rubetq; cum calore, & paulo post etiam cum duritia, magisq; innocenter indolescit, & sic in vigiliamq; exprimit. Interdum tamen nihil horum in cute deprehendi potest, maximeq; vbi altius pus mouetur. Sed cum sic vigiliãq; sentiuntur intus aliquæ punctiones, & quod de subito durius non est, melius est, & quamuis non rubet, coloris tamen aliter mutari est. Quæ signa iam pure oriente nascuntur. Tumor ruborq; multo antè incipiunt. Sed si locus mollis est, auertendus is materiæ aditus est per cataplasmata, quæ simul & reprimunt, & refrigerant, qualis & aliàs & paulò antè in Erysipilate proposui. Si iam durior est, ad ea veniendum est, quæ digerant, & resoluant, qualis est ficus arida, confusa, aut fex mista cum carato, quod ex adipe suilla coactum sit, aut cucumeris radix, cui ex farina duæ partes adiectæ sint, antè ex mulso decoctæ, Licet etiam miscere

miscere æquis portionibus ammoniacum, galbanum propolim, viscum, pondusq; adijcere myrrhæ dimidio minus, quàm in prioribus singulis erit. Atq; emplastra quoque & malagmata idem efficiunt quæ supra explicui. Quod per hæc discussum non est, necesse est, maturescat. Idq; quo celerius fiat, imponenda est farina ordeacea, ex qua cocta rectè miscetur. Eadem autem hæc in minoribus quoque abscessibus quorum nomina proprietatesq; supra reddidi, rectè fiunt. Eademq; omnium curatio, tantummodo distat. Crudum est autem, in quo magis quasi venarum motus est, & gravitas, vt ardor, & distentio, & dolor, vt rubor, & durities. Et si maior abscessus est, horror aut etiam febricula permanet, penitusq; condita suppuratio. Si pro his quæ alibi cutis ostendit, punctiones sunt, vbi ista se remiserunt, iamq; cutis prurit, & aut subliuidus, aut subalbidus est, matura suppuratio est, eaq; vbi vel per ipsa medicamenta, vel etiam ferro aperta est, pus debet emitti. Tum si qua in alis, vel inguinibus sunt, sine linamento nutrienda sunt. In ceteris quoque partibus, si vna plaga exigua est, si mediocris suppuratio fuit, si non altè penetrauit, si febris non est, si valet corpus, æquè linamenta superuacua sunt. In reliquis, parce tamen, nec nisi plaga est, imponi debent. Commode verò vel super linamenta, vel sine his imponitur lenticula ex melle, aut malicorium ex vino coctum. Quæ & per se, & mista idonea sunt. Si qua circa duriora sunt, ad ea mollienda, vel malua contrita, vel fœni Græci, linive semen ex passio coctum superdandum est. Quicquid deinde impositum est, non astringi, sed modicè deligari debet. Illo neminem decipi decet, vt in hoc genere cetero vtatur. Cætera quæ pertinent ad purgandum vlcus, ad implendum, ad cicatricem inducendam, conueniuntq; in vulneribus, exposita sunt.

De Fistulis, & earum generibus, & curationibus.

Nonnūquam autem ex eiusmodi abcessibus, & ex alijs vlcerum generibus Fistula oriuntur. Id nomen est vlceri alto, angusto, calloso. Fit in omni fere parte corporis, habetq; quædam in singulis locis propria. Prius de communibus dicam. Genera igitur fistularum plura sunt. Siquidem aliæ breues sunt, aliæ altius penetrant, aliæ rectè intus feruntur, aliæ multoq; plures trāsieræ, aliæ simplices sunt, aliæ duplices, triplicesve ab vno ore intus orsæ, quæ tres sunt, aut etiam in plures sinus diuiduntur, aliæ rectæ, aliæ flexæ, & tortuose sunt. Aliæ intra carnem desinunt. Aliæ ad ossa, aut cartilaginem penetrant, aut vbi neutrum horum subest, ad interiora perueniunt. Aliæ deinde facile, aliæ cum difficultate curantur. Atque etiam quædam insanabiles reperiuntur. Expedita curatio est in fistula simpliciter recenti intra carnem, adiuuatq; ipsum corpus, si iuvenile, si firmum est. Inimica, contraria his sunt. Itemq; si fistula, os, vel cartilaginem, vel neruum, vel musculos læsit, si articulum occupauit, si vel ad vesicam, vel ad pulmonem, vel ad vuluam, vel ad grandes venas arteriasve, vel ad inania, vt guttur, stomachum, thoracem penetrauit. Ad intestina quoque eam tendere semper periculosum, sæpe pestiferum est. Quibus multum mali accedit, si corpus vel ægrum, vel senile vel mali habitus est. Ante omnia autem demitti specillum in fistulam conuenit, vt quò tendat, & quàm alte perueniat, scire possimus. Simul etiam protinus humida, an siccior sit, quod extracto specillo patet. Si verò os in vicino est, id quod disci potest, si iam nec ne, eò fistula penetrauit, quatenus nocuerit. Nā si molle est, quod vltimo specillo contingitur, intra

carne adhuc vitium est. Si magis id renititur, ad os ventum est. Ibi deinde si elabitur specillum, nondum caries est, si non labitur, sed æquali innititur, caries quidem, verum adhuc levis est. Si inæquale quoque & asperum subest, vehementius os exesum est. At car tilago ubi subhæsit, ipsa sedes docet, peruentumque esse ad eam ex renixu potest. Sed ex his quidem colliguntur fistularum sedes, spatia, noxæ. Simples vero hæc sint, an in plures partes diducantur, cognosci potest ex modo puris, cuius si plus fertur, quam quod simplici spatio conuenit, plures sinus esse manifestum est. Cumq; ferè iuxta sint caro, & neruus, & aliqua neruosa, quales ferè tunicæ, mēbranæq; sunt, genus quoque puris docebit, num plures sinus intus diuersa corporis genera perferant. Siquidē ex carne pus leue, albū copiosius fertur. At ex neruoso loco coloris quidem eiusdem, sed tenuius & minus. Ex neruo pingue, & oleo non dissimile. Denique etiam corporis inclinatio docet, num in plures partes fistulæ penetrarint, quia sæpe cum quis aliter decubuit, aliterq; membrum collocauit, pus ferri, quod iam desierat, incipit, restaturq; non solum alium sinum esse ex quo descendat, sed etiam in aliam corporis partē eum tendere. Sed si & in carne, & recens, & simplex est, ac neque rugosa, neque caua sede, neque in articulo, sed in eo membro, quod per se immobile, non nisi cum toto corpore mouetur, satis proficiet emplastrum, quod recentibus vulneribus imponitur, dū habeat vel salem, vel alumen, vel squamam æris, vel æruginem, ex metallicis aliquid. Exq; eo collyrium fieri debet altera parte tenuius, altera paulo plenius. Idq; ea parte qua tenuius est, altera antecedente demitti oportet in fistulam, donec sanguis purus se ostendat. Quæ in omnibus fistularum collyriis perpetua sunt. Idem deinde emplastrum in linteolo super imponendum, supraq; iniiciendo spōgia, in ac-

COR. CELSI

tum ante demissa, solui quinto die satis est. Genusq;
victus adhibendum est, quo carnem ali docui. Ac si
longius a præcordijs fistula est, ex intervallo ieiunū
radiculas edisse, deinde vomere, necessarium est. Ve-
rustate callosa fit fistula. Callus autem neminem fal-
lit, quia durus est, & aut albus, aut pallidus. Sed tum
validioribus medicamentis opus est. Quale est, quod
habet papaueris lachrymæ p. i. * gummi p. iiii. * cad-
miæ p. iiii. * atramenti sutorij p. viii. * Ex quibus
aqua coactis collyrium fit. Aut in quo sunt gallæ p. *
æruginis, sandaracæ, aluminis Aegyptij, singulorum
p. i. * atramenti sutorij combusti p. i i. * Aut quod
constat ex calcitide, & saxo calcis, quibus auripigmē
ti dimidio minus, quam in singulis prioribus est, adi-
citur, eaq; melle cocto excipiuntur. Expeditissimum
autem est ex præcepto Megetis, æruginis rosæ p. i i.
* conterere, deinde ammoniaci, thymiamatis p. i i. *
aceto liquare, eoq; infuso ex æruginē colligere. Idq;
ex primis medicamentis est. Sed vt maximi effectus
sunt, si cui ista non adsunt, facile tamen est callum
quibuslibet adurentibus medicamentis prodere, aut
quibus hæc maxime in effectu sunt erodere. Satiusq;
est vel papyrum intortum, vel aliquid ex penicillo
in modum collyri attritum eo illinere. Scilla quoq;
cocta & mista cum calce, callum exest. Si quando ve-
rò longior & transversa fistula est, demisso specillo
cōtra principium huius incidi, commodissimum est,
& collyrium vtrunque demitti. At si duplicem esse fi-
stulam, aut multiplicem existimamus, sic tamen vt
brevis, intraq; carnem sit, collyrio vti non debemus
quod vnā partem curet, reliquas omittat, sed eadē
medicamenta arida in calanum scriptorium conii-
cienda sunt, isq; ori fistulæ aptandus, inspirandumq;
vt ea medicamenta intus compellantur. Aut eadem
ex uino liquanda. Vel si sordidior fistula est, ex mulso
si callosior, ex aceto sunt, atque intus infundendum

quicquid inditum est. Superponenda sunt quæ refrigerent & reprimant. Nam ferè quæ circa fistulam sunt, habent aliquid inflammationis. Neque alienum est ubi quis resolverit, antequàm rursus alia medicamenta coniciat, per oricularium clysterem fistulam eluere. Si plus puris fertur, vino si callus durior est, aceto, si iam purgatur, mulso, vel aqua, in qua eruum coctum sit, sic ut huic quoque mellis paulum adiiciatur. Fere verò fit, ut ea tunica quæ inter ferramentum & integram carnem est, victa medicamentis tota exeat, infraquæ vlcus purum sit. Quod ubi contigit, imponenda glutinantia sunt, præcipuequæ; spongia melle cocta illira. Neque ignoro multis placuisse, linamentum in modum collyrij compositum, tinctum melle demitti. Sed celerius id glutinatur, quam impletur. Neque verendum est, ne purum corpus puro corpori iunctum, non coeat, adiectis quoque medicamentis ad id efficacibus, cum sæpe exulceratio digitorum, nisi magna cura prospeximus, sanescendo in vnum eos iungat.

De Meliceria.

EST etiam vlceris genus, quod & à faui similitudine *μελικερία* à Græcis nominatur, idque duas species habet. Alterum subalbidum furunculo simile, sed maius, & cum dolore maiore. Quod ubi maturescit, habet foramina per quæ fertur humor glutinosus, & purulentus, nec tamen ad iustam maturitatem peruenit. Si diuisum est, multo plus intus corrupti quàm infurunculo apparet, altiusquæ descendit. Rarò fit, nisi in scapulis. Alterum est minus super corpus eminens, durum, latum, subuiride, subpallidum, magis exulceratum. Siquidem ad singulorum pilorum radices foramina sunt, per quæ fertur humor glutinosus subpallidus, crassitudinem mellis,

R iij

aut visci referens, interdum olei. Si inciditur, uiridis intra caro apparet. Dolor autem, & inflammatio ingens est, adeo ut acutam quoque febrem mouere consuevit. Super id quod minus crebris foraminibus exasperatum est, recte imponitur & ficus arida, & lini semen in mulso coctum, & emplastra ac malagmata materiam educentia, aut quæ propriè huc pertinentia, supra posui. Super alterum, & ea medicamenta, & farina ex mulso cocta, sic ut ei dimidium resinæ terebintinæ misceatur, & ficus in mulso decocta, cui paulum hyssopi contriti sit adiectum, & vix taminæ pars quarta fico adiecta. Quod si parum in utrolibet genere medicamenta proficiunt, totum vlcus usque ad sanam carnem excidi oportet, & vlcere ablato, super plagam medicamenta danda sunt, primum quæ pus citent, deinde quæ purgent, tum quæ impleant.

De Acrochordone, & Thymio, & Myrmecijis,
& Clauo, curationibusque eorum.

Sunt quædam verò verrucis similia, quorum diuersa nomina, ut vitia sunt. Acrochordona Græci vocant, ubi sub cute coit aliquid durius & interdum paulo asperius, coloris eiusdem, infra tenue, ad cutem latius, idque modicum est, quia raro fabæ magnitudinem excedit. Vix vnum tantum eodem tempore nascitur, sed ferè plura maximeque in pueris, eaque nonnunquam subito desinunt, nonnunquam mediocrem inflammationem excitant. Sunt quæ etiam in pus conuertuntur. At Thymion nominatur, quod super corpus quasi verrucula eminet, ad cutem tenue, supra latius, subdura & in summo perasperum. Idque summum colorem floris thymi repræsentat, unde ei nomen est, ibique facile finditur, & cruentatur, nonnihil quam aliquantum sanguinis fundit, fereque circa magnitudinem fabæ Aegyptiæ est, raro maius, interdum

perexiguum, modò vnum, modò autem plura nascuntur, vel in talis, vel palmis, vel inferioribus pedum partibus. Pessima tamen inobscœnis sunt, maximeq; ibi sanguinem fundunt. Myrmecia autem vocantur, humiliora thymio, durioraq;, quæ radices altius exi-gunt, maioremq; dolorem mouent, infra lra, supèr autem tenuia, minus sanguinis mittunt, magnitudine vix vnquam lupini modum excedunt. Nascuntur ea quoque, aut in palmis, aut inferioribus partibus pedum. Clauus autem nonnunquam quidem etiam ali-bi, sed in pedibus tamen maxime nascitur, præcipuè tamen ex contuso, quamuis interdum aliter, dolo-remq; etiam, si non aliàs, tamen ingredienti mouet. Ex his Acrochordon, siue Thymium sæpe etiam per se finiuntur, & quo minora sunt, eo magis. Myrmecia & clauus sine curatione vix vnquam desinunt. Acro-cordon si excisa est, nullam radiculam relinquit, ideoq; ne renascitur quidem. Thymio clauoq; excisis subter rotunda radícula nascitur, quæ penitus descē-dit ad carnem, eaq; relicta idem rursus exigit. Myr-mecia latissimis radicibus inhaerent, ideoq; ne exci-di quidem sine exulceratione magna possunt. Clauus subinde detrudere commodissimum est. Nam sine vl-la vi sic emolescit, ac si sanguinis quoq; aliquid emis-sum est, sæpe emoritur. Tollitur etiam, si quis eum circumpurgat, deinde imponit resinam, cui miscuit pulueris paulum, quem ex lapide molari contrito fe-cit. Cætera verò genera medicamentis adurenda sunt. Alijsq; id quod ex fece vini, Myrmecijs id, quod ex alumine, & sandaraca fit, aptissimum. Sed ea, quæ circa sunt, foliis contegi debent, ne ipsa quoq; exulcerentur. Deinde postea lenticula imponi solet. Tollit thymium etiam ficus in aqua cocta.

De pustularum generibus, & earum
curationibus.

R iij

A T pustulæ maximè vernis temporibus oriuntur. Earum plura genera sunt, nam modo circa totum corpus partemve asperdo quædam fit, similis his pustulis, quæ ex vrtica, vel ex sudore nascuntur, ἐκ τῆς ὑφ' ἑκταῖς Græci vocant, eaq; modò rubent, modò colorem cutis non excedunt. Nonnunquâ plures similes varis oriuntur, nonnunquâ maiores pustulæ liuide, aut pallide, aut nigræ, aut aliter naturali colore mutato, subestq; humor. Vbi hæ ruptæ sūt infra quasi exulcerata caro adparet, ἐλκωδὲς Græcè nominatur. Fiūt vel ex frigore uel ex igni, vel ex medicamentis. Psyracion aut paulo durior pustula est, subalbida, acuta, ex qua ipsa quod exprimitur humidum est. Ex pustulis verò nonnunquam etiam vlcuscula sunt, aut aridiora, & humidiora, & modò tantū cum prurigine, modò etiam cum inflammatione aut dolore. Exitq; aut pus, aut sanies, aut vtrunque. Maximeq; id euenit in ætate puerili, rarò in medio corpore, sæpe in eminentibus partibus. Pessima pustula est, quæ ἐπινυκτὶς vocatur. Ea colore vel subliuida, vel subnigra, vel alba esse consuevit. Circa hanc autem vehemens, inflammatio est, & cum ad aperta est, reperit̃ intus exulceratio mucosa. Color est humori suo similis. Dolor ex ea supra magnitudinem eius est, neque enim ea faba maior est. Atque hæc quoq; oritur in eminentibus partibus, & ferè noctu. Vnde nomen quoque à Græcis ei Epinyctis impositum est. In omni verò pustularum curatione primum est, multum ambulare, atque exerceri. Si quid ista prohibet, gestari. Secundum est, cibum minuere, abstinere ab omnibus acribus, & extenuantibus, eademq; nutrices facere oportet, si lactens puer ita affectus est. Præter hæc is qui iam robustus est, si pustulæ minutzæ sunt, desudare in balneo debet, simulq; super eas nitrum inspergere, oleoq; vinum miscere, & sic vngi. Tum descendere in solium. Si nihil sic proficitur,

aut si maius pustularum genus occupauit, imponenda, lenticula est, detractaq; summa pellicula ad medicamenta lenia transeundum. Epinyctis post lenticulam rectè herba quoque sanguinali, vel viridi coriandro curatur. Vlcera ex pustulis facta tollit spuma argenti cum semine foeni græci mista, sic, vt his inuicem rosa, atque intubi succus adijciatur, donec mellis crassitudo fiat. Propriè ad eas pustulas, quæ infantes male habent, lapidis, quem pyriten vocant p. viii. * cum quinquaginta amaris nucibus miscetur, adijciunturq; olei cyathi tres. Sed prius vngi ex cerussa pustulæ debent, cum hoc illini.

De Scabie, & eius curatione.

Scabies verò est, durior cutis rubicundior, ex qua pustulæ oriuntur, quædã humidiores, quædam sicciores. Exit ex quibusdam sanies, fitque ex his continuata exulceratio pruriens, serpitque in quibusdam citò. Atque in alijs quidem ex toto desinit, in alijs verò certe tempore anni reuertitur. Quo asperior est, quoque prurit magis, eò difficilius tollitur. Itaque eam, quæ talis est, ἀγρία (id est feram) Græci appellant. In hac quoque victus ratio eadem quæ supra necessaria est. Medicamentum autem ad incipientem hanc idoneum est, quod fit ex spodij, croci, æruginis, singul. p. i. * piperis albi, omphacij, singulorum p. i. * cadmiæ p. viii. * Aut vbi iam exulceratio est, id quod fit ex sulphuris p. i. * cæræ p. iiii. * picis liquidæ hemina, olei sextarijs duobus, quæ simul incoquuntur, dum crassitudo mellis fiat. Est etiã quod ad Protarchum authorem refertur. Habet hoc farina lupinorum sextarium, nitri cyathos quatuor, picis liquidæ heminam, resinæ humidæ selibram, acetii cyathos tres. Crocum quoque, lycium, ærugo, myrrha, cinis, æquis portionibus rectè miscentur, & ex

passo coquuntur. Idq; omnem pituitam vbiq; sustinet. Ac si nihil aliud est, amurca ad tertiam partem decocta, vel sulphur pice liquida mistum, sicut in pecoribus proposui, hominibus quoque scabie laborantibus opitulatur.

De Impetiginis speciebus, & curationibus.

Impetiginis verò species sunt quatuor. Minime mala est, quæ similitudine scabiem repræsentat. Nam & rubet, & durior est, & exulcerata est, & roditur. Distat autem ea, quia magis exulcerata est, varis similes pustulas habet, videturq; esse in ea quasi bullullæ quædam, ex quibus interposito tempore squamulæ resoluuntur, certioribusq; hoc temporibus reuertitur. Alterum genus peius est, simile papule ferè, sed asperius, rubicundusq; figuræ varias habens, squamulæ ex summa cute descendunt, rosio maior est, celerius & latius procedit, certioribusq; etiã nonnunquam prior temporibus & fit, & definit, Rubrica cognominatur. Tertia etiamnum deterior est, nam & crassior est, & durior, & magis tumet, in summa cute finditur, & uehementius rodit. Ipsa quoque squamosa, sed nigra procedit, & latè, & tardè eminus serpit. In temporibus aut oritur, aut definit, neque ex toto tollitur, Nigræ cognomen est. Quartum genus est, quòd curationem omnino non recipit, distans colore. Nam subalbidum est, & recenti cicatrici simile, squamulasq; habet pallidas, quasdam subalbidas quasdam lenticula similes, quibus demptis, nonnunquam profluit sanguis. Alioqui verò humor eius albidus est, cutis dura, atque, fissa est, proceditque latius. Hæc verò omnia maximè genera oriuntur in pedibus, & manibus, atque ungues quoque infestant. Medicamentum non aliud valentius est, quam quod ad scabiem quoque pertinere sub autore Protarcho

retuli. Serapion autem nitri p. ii. * sulphuris p. iiii.
* excipiebat resina copiosa, eoq; vtebatur.

De Papulis, & eius curatione.

Papularum verò duo genera sunt. Altera est in qua per minimas pustulas cutis exasperatur, & rubet, leuiterq; roditur, medium habet pauxillo leuius, tarde serpit, idq; uitium maximè rotundum incipit, eademq; ratione in orbem procedit. Altera autem est, quam *ῥπίων* id est, feram Græci appellât. In qua similiter quidem, sed magis cutis exasperatur exulceraturq; ac vehementius & roditur, & rubet, interdum etiam pilos remittit. Quæ minus rotunda est, difficilius sanescit, nisi sublata est, in impetiginem vertitur, sed leuis papula, etiam si ieiuna salua quotidie defricatur, sanescit. Maior commodissimè in urali herba tollitur, si sub ea detrита est. Vt verò ad composita medicamenta veniamus, idem illud Protarchi tanto valentius in his est, quanto minus in his vitij est, alterum ad idem Myronis, nitri rubri, thuris, singul. p. i. * cantharidum purgatorum p. i. i. * sulphuris ignem non experti tantundem, resinæ terebinthine liquidæ p. xx. * farinæ lolii semis, gyth cyathos tres, picis crudæ vnum.

De Vitiliginis speciebus, id est, de Alphi, & Melane, & Leuce, & earum curatione.

Vitiligo quoque, quamuis per se nullum periculum adfert, tamen fœda est, & ex malo corporis habitu fit. Eius tres species sunt. A'λ-φῶ vocatur, vbi color albus est, ferè subasper, & non continuus, vt quædam quasi guttæ dispersæ esse videantur. Interdum etiam latius, & cum quibusdam intermissionibus serpit. Μελῆς colore ab hoc differt

COR. CELSI

quia niger est, & umbræ similis. Cetera eadem sunt. *Alba* habet quiddam simile alphi, sed magis albida est, altius descendit, in eaque albi pili sunt, & lanugini similes. Omnia hæc serpunt, sed in aliis celerius, in aliis tardius. Alphos & Melas in quibusdam uariis temporibus & oriuntur, & desinunt. Leuce quem occupauit, non facile dimittit. Priora curationem non difficillimam recipiunt, vltimum vix vnquam sanescit, ac si quid ei vitio demptum est, tamen non ex toto sanus color redditur. Vtrum autem aliquod horum sanabile sit, an non sit, experimento facili colligitur. Incidi enim cutis debet, aut acu pungi. Si sanguis exit, quod ferè sit in duobus prioribus, remedio locus est, si humor albidus, sanari non potest, itaque ab hoc quidem abstinendum est. Super id verò, quod curationem recipit, imponenda lenticula mista cum sulphure & thure, sic vt ea cōtrita ex aceto sit. Aliud ad idem, quod ad Hirenæum autorem refertur, Alcyonium, nitrum, cuminum, fici folia arida paribus portionibus contunduntur, adiecto aceto. His in sole vitiligo perungitur, deinde non ita multo pōst, ne nimis erodatur, eluitur. Propriè quidem Myrone autore eos, quos Alphos vocari dixi, hoc medicamento perungunt, sulphuris p. ii. * nitri p. iiii. * myrrhæ aridæ contritæ acetabulum miscent, deinde in balneo super vitiliginem inspergunt farinam ex faba, tum hæc inducunt. Hi verò quos Melanas vocari dixi, curantur, cum simul contrita sunt alcyonium, thus, hordeum, faba sine oleo, in balneo ante sudorem insperguntur, tum genus id vitiliginis defricatur.